

Univerza v Ljubljani

Pravna fakulteta

DVOJNO DRŽAVLJANSTVO: IZZIV ALI PROBLEM

(diplomsko delo)

Avtor: Igor Vošnjak

Mentor: doc. dr. Saša Zagorc

Ljubljana, januar 2014

Doc. dr. Saši Zagorcu se zahvaljujem za koristne nasvete in pomoč pri izdelavi diplomske naloge.

Rad bi se zahvalil tudi staršema za podporo tekom študija.

POVZETEK

Dvojno ali večkratno državljanstvo je posledica kolizije zakonov na področju državljanstva in gre za položaj, v katerem ima ena oseba dve ali več državljanstev hkrati. Sprva je bil odnos do instituta izrazito odklonilen, tako v mednarodnem pravu, kot tudi na ravni držav. Sprejemanje restriktivnih mednarodnih pogodb ter nacionalnih zakonov dvojnega državljanstva ni odpravilo. V zadnjih desetletjih smo priča večanju števila oseb z dvojnimi ali večkratnimi državljanstvom. Razlogi za to so različni. Do širjenja pojava je prihajalo zaradi vedno večjih migracij, protislovnih politik držav do instituta, saj so ga te dopuščale, ko je bilo to v njihovem interesu. Število dvojnih državljanov se je povečalo tudi zaradi sprejemanja načela o enakopravnosti med spoloma v Zahodni Evropi, po katerem so lahko otroci v mešanih zakonih pridobili drugo državljanstvo tudi po materi. V zadnjem času na pojav vpliva tudi možnost nakupa "ekonomskega državljanstva" v določenih državah. Zaradi širjenja pojava ter zaradi pozitivnih učinkov, ki jih prinaša dvojno državljanstvo (npr. na integracijo imigrantov), je prišlo do preobrata v odnosu do dvojnega državljanstva, ki je postal tolerantnejši. Dvojno državljanstvo sicer povzroča določene pravne probleme, a so ti rešljivi na drugačen način, kot s prepovedjo instituta. Polega tega dvojno državljanstvo ustvarja kar nekaj pozitivnih učinkov.

KLJUČNE BESEDE: državljanstvo, dvojno državljanstvo, pridobitev državljanstva, apatridnost, naturalizacija

SUMMARY

Dual or multiple citizenship is consequence of collision of laws on citizenship. It is a situation in which one has two or more citizenships at the same time. Attitude, on the international and national level, towards double citizenship was extremely negative at the beginning. Restrictive international treaties and national laws were enacted but all the effort to eliminate double citizenship was ineffective. In the last decades the number of persons with dual or multiple citizenship has increased. Reasons for this trend are different. Number of dual citizens was increased due to migrations between states, inconsistent policies of states; generally states tried to forbid institute but not when the existence of it was in their interest. Number of dual citizens was also increased due to acceptance of principle of gender equality in Western Europe. On the basis of this principle, children in mixed families could get second (or third) citizenship also through the citizenship (of origin) of their mother. In recent time second or third citizenship could be also obtained by purchase of "economic citizenship". Trend of increasing of numbers of dual citizens and other reasons (positive influence of dual citizenship on integration of immigrants etc.) had brought to different, positive, attitude towards dual citizenship. Institute of dual citizenship is reason for different legal issues which could be solved, and are solved, in different way than by elimination of institute. In addition to this dual citizenship creates several positive effects.

KEY WORDS: citizenship, dual citizenship, acquisition of citizenship, statelessness, naturalization

KAZALO

1. UVOD.....	1
2. INSTITUT DRŽAVLJANSTVA	2
2.1. O DRŽAVLJANSTVU	2
2.2. NAČELA ZAKONA O DRŽAVLJANSTVU	5
2.2.1. NAČELO PREPREČEVANJA APATRIDNOSTI.....	5
2.2.2. NAČELO EFEKTIVNOSTI SLOVENSKEGA DRŽAVLJANSTVA	6
2.2.3. NAČELO KONTINUITETE DRŽAVLJANSTVA.....	6
2.3. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE	6
2.3.1. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA PO RODU (<i>iure sanguinis</i>)	7
2.3.2. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA PO NAČELU OBMOČJA (<i>iure soli</i>)	7
2.3.3. NATURALIZACIJA.....	7
2.3.4. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA Z MEDNARODNO POGODBO	8
2.3.5. OPCIJA.....	9
2.4. PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE.....	9
2.4.1. PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA Z ODPUSTOM	9
2.4.2. ODREK DRŽAVLJANSTVA.....	10
2.4.3. ODVZEM DRŽAVLJANSTVA	10
3. DVOJNO DRŽAVLJANSTVO.....	10
3.1. (NE)NAKLONJENOST DO DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA.....	11
3.2. PRIDOBITEV DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI	12
3.2.1. NATURALIZACIJA.....	12
3.2.2. NATURALIZACIJA Z OLAJŠAVAMI	13
3.2.3. NATURALIZACIJA MLADOLETNEGA OTROKA.....	13
3.2.4. IZREDNA NATURALIZACIJA	14
3.2.5. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA PO RODU.....	14
3.2.6. DRŽAVLJAN REPUBLIKE SLOVENIJE PRIDOBI TUJE DRŽAVLJANSTVO	14
3.2.7. STATISTIČNI PODATKI O ŠTEVILU OSEB, KI SO OB PRIDOBITVI SLOVENSKEGA DRŽAVLJANSTVA ZADRŽALE IZVORNO DRŽAVLJANSTVO.....	14
3.3. PRIMERI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA PRI NAS	15
3.4. VRSTE DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA.....	16
3.4.1. SUBNACIONALNO DRŽAVLJANSTVO.....	16

3.4.2. SUPRANACIONALNO DRŽAVLJANSTVO	17
4. DVOJNO DRŽAVLJANSTVO V MEDNARODNEM PRAVU	18
4.1. HAAŠKA KONVENCIJA O DOLOČENIH VPRAŠANJIH GLEDE KONFLIKTA ZAKONOV O DRŽAVLJANSTVU (1930).....	19
4.2. KONVENCIJA O ZMANJŠANJU PRIMEROV VEČNACIONALNOSTI IN VOJAŠKE OBVEZNOSTI V PRIMERU VEČNACIONALNOSTI (1963)	20
4.2.1. PROTOKOL, KI VNAŠA SPREMEMBE V KONVENCIJO TER DODATNI PROTOKOL H KONVENCIJI (1977)	21
4.2.2. DRUGI PROTOKOL, KI SPREMINJA KONVENCIJO O ZMANJŠANJU PRIMEROV VEČNACIONALNOSTI IN VOJAŠKE OBVEZNOSTI V PRIMERU VEČNACIONALNOSTI (1993).....	22
4.3. EVROPSKA KONVENCIJA O DRŽAVLJANSTVU (1997)	22
4.4. PRAVO EVROPSKE UNIJE	23
4.5. BILATERALNE POGODBE	24
5. PRAVNI PROBLEMI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA	24
5.1. VPRAŠANJE LOJALNOSTI.....	24
5.2. DVOJNA VOLILNA PRAVICA	26
5.3. OPRAVLJANJE JAVNIH FUNKCIJ	28
5.4. VPOKLIC IN SLUŽENJE VOJAŠKEGA ROKA	29
5.5. EKSTRADICIJA	31
5.6. DIPLOMATSKA ZAŠČITA.....	32
5.7. DVOJNA OBDAVČITEV	33
5.8. DRUGI PROBLEMI, KI JIH PORAJA OBSTOJ DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA.....	34
6. POZITIVNI VIDIKI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA	36
6.1. INTEGRACIJA IMIGRANTOV	36
6.2. OHRANJANJE VEZI Z EMIGRANTI.....	37
6.3. VPLIVI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA NA GOSPODARSTVO	38
6.4. DRUGI POZITIVNI VIDIKI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA.....	39
7. SKLEP.....	40
8. LITERATURA IN VIRI:	43

1. UVOD

Dvojno ali večkratno državljanstvo je položaj, v katerem ima posameznik dve ali več državljanstev hkrati in je posledica pravnega nereda oziroma neskladja zakonodaj na področju državljanstva. Dvojni državljanstvi sta lahko v prirejenem odnosu ali pa je eno državljanstvo drugemu nadrejeno oziroma eno državljanstvo izvira iz drugega. Dvojna državljanstva, ki so sporna in se jih je želelo odpraviti, so tista, ki so v prirejenem razmerju.

V 19. in v prvi polovici 20. stoletja, v času, ko politične povezave med državami niso bile tako močne, kot so danes (vsaj v Evropi), je dvojno državljanstvo predstavljalo prevelik vir napetosti, da bi ga države priznale oziroma dovolile. Dvojno državljanstvo je povzročalo kopico pravnih problemov, kot je vprašanje lojalnosti, služenja vojaškega roka, dvojne davčne obveznosti, vprašanje izročanja v kazenskih zadevah, vprašanje diplomatske zaščite in tako dalje. Dvojne državljanse se je sumilo vohunske dejavnosti, sabotaž. Strokovna javnost je institutu nasprotovala ter iskala načine kako ga omejiti in dokončno odpraviti, tako na nacionalni, kot tudi na mednarodni ravni. Označevalo se ga je kot nevarnost mednarodni varnosti, anomalijo, absurd, zlo, ki ga je potrebno preprečiti. Primerjalo se ga je z bigamijo; tako kot mož ne more biti zvest dvema partnericama, tudi državljan ne more biti zvest dvema državama hkrati. Posledice navedenega so bile mednarodne konvencije in bilateralne pogodbe, katerih namen je bil izogibanje dvojnemu državljanstvu. Države so v zakonodaje vključevale določbe, po katerih je državljan avtomatično izgubil državljanstvo, če je (prostovoljno) pridobil državljanstvo druge države ali pa so pogojevale naturalizacijo z odrekom ali odpustom iz prejšnjega državljanstva.¹

Navkljub vsem prizadevanjem za prepoved dvojnega državljanstva, se je slednje obdržalo in tekom let še okrepilo. Razlog za to je bil, med drugim, nenačelen odnos držav do dvojnega državljanstva. Načeloma so države institutu nasprotovale, v praksi pa so ga, vsaj v določenem obsegu in takrat, ko je bilo to v njihovem interesu, sprejemale.²

V diplomski nalogi želim preveriti hipotezo, da je odnos do dvojnega državljanstva še vedno tako izrazito odklonilen, kot je bil včasih, in da še vedno obstajajo težnje, tako na nacionalni, kot tudi na mednarodni ravni, po prepovedi instituta. Nadalje me zanima ali dvojno državljanstvo, z vsemi

¹ B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 158, 159, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

² B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 162, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

pravnimi problemi ter pozitivnimi vidiki, ki jih prinaša, še vedno predstavlja nerešljiv problem ali pa gre pravzaprav za izziv, ki je rešljiv z manj omejevalnimi ukrepi, kot je prepoved instituta.

V prvem delu bom v splošnem obravnaval institut državljanstva, v drugem se bom posvetil dvojnemu državljanstvu na splošno. Zanimal me bo odnos do dvojnega državljanstva, pridobitev po Zakonu o državljanstvu Republike Slovenije, vrste ter primeri pri nas. V tretjem delu me bo zanimalo kako se je odnos do dvojnega državljanstva spreminjal v mednarodnem pravu. V predzadnjem in zadnjem delu pa se bom posvetil pravnim problemom ter pozitivnim vidikom dvojnega državljanstva.

2. INSTITUT DRŽAVLJANSTVA

2.1. O DRŽAVLJANSTVU

Državljanstvo je vez, ki veže prebivalce določenega teritorija na določeno državno organizacijo. Država sama, z zakonom, določi koga šteje za državljana in koga za tujca.³ Državljanstvo je torej temeljno pravno razmerje med državo in posameznikom, je načeloma stalno razmerje, ki traja, dokler ni prekinjeno na poseben način.⁴ Gre za ravnotežje med dolžnostmi in pravicami, ki omogoča vzajemni odnos med tistimi, ki vladajo ter ostalimi, ki jim je vladano.⁵ Državljanstvo pogosto povezujemo z modernimi demokratičnimi ureditvami, s čemer zanemarimo dolgo zgodovino prvih državljanstev. Institut se je pojavljal v številnih oblikah vladavin, ki danes veljajo za nedemokratične. Antična oligarhična Šparta je, na primer, služila kot vzorčni primer ureditve državljanstva. Državljanstvo je od samega začetka predstavljalo privilegije in izključevanje. Lahko bi trdili, da je bila osnovna funkcija državljanstva diskriminacija nedržavljanov.⁶

Skozi čas so se razvila različna pojmovanja in razumevanja državljanstva. Ločimo liberalno in republikansko pojmovanje državljanstva, nacionalno, postnacionalno in transnacionalno državljanstvo ter tudi univerzalno in diferencialno državljanstvo.

Republikansko pojmovanje izhaja iz Aristotelove misli o državljanu kot osebi, ki neprestano sodeluje pri upravljanju države⁷ ter želi posameznika spodbuditi k aktivnemu sodelovanju z drugimi državljani, pri doseganju skupnega dobrega. Obstajata dva pristopa kako posameznika spodbuditi k prevzemu aktivnejše vloge v družbi. Prvi, aristotelovski, temelji na prepričanju, da je aktivna udeležba v družbi

³ Sladič, Dvojno državljanstvo, mednarodna pogodba in nacionalno pravo, Pravna praksa, 19(2000) 28, str. 7

⁴ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNIK (1996), str. 87

⁵ M. Accetto, Širše implikacije problema državljanstva, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO (1999), str. 600

⁶ P. Riesenberg, CITIZENSHIP IN THE WESTERN TRADITION (1992), str. xvii

⁷ B. Kos, Državljanstvo- pravica in status, v: Pravniki, 51 (1996) 6/8, str. 376

že sama po sebi vrednota in ne predstavlja posamezniku neke obremenitve, temveč čast. Po drugem pristopu pa se aktivnost smatra kot breme, dolžnost, ki jo državljan mora izpolniti. Liberalno pojmovanje, ki je danes prevladujoče, pa posameznika razume kot državljana ne glede na njegovo (ne)aktivnost. Državljan je nosilec pravic, državljanstvo pa temelj vseh pravic. Skupnost sestavljajo enakovredni in svobodni posamezniki. Liberalno državljanstvo nekateri imenujejo tudi pasivno državljanstvo, ker ne nalaga dolžnosti aktivnega političnega udejstvovanja.⁸

Nacionalno državljanstvo je tesno povezano z obstojem nacionalne države. Temeljilo je na nudenju določenih pravic državljanom in diskriminaciji nedržavljanov, torej na ekskluzivnosti državljanstva. Vzpon človekovih pravic v 20. stoletju pa je prinesel korenite spremembe. Pravice, ki so bile prej ekskluzivne, so pripadle vsem (s čemer pa, vsaj po mojem mnenju, državljanstvo ni popolnoma izgubilo ekskluzivnosti). Pravice državljana so zamenjale univerzalne človekove pravice, nosilec slednjih pa ni bil več državljan temveč vsak posameznik, pojavi se t.i. postnacionalno državljanstvo.⁹ Razširil se je tudi obseg ekonomskih in socialnih pravic, ki sedaj pripadajo tujcem z urejenim statusom. Tudi nekatere politične pravice, ki so bile prej ekskluzivne narave, so bile razširjene na nekatere nedržavljanke s stalnim prebivališčem. Dojemanje državljanstva, nacionalno ali postnacionalno, pa vpliva tudi na dojemanje dvojnega državljanstva. Oba pogleda dvojno državljanstvo vidita kot začasen fenomen. Nacionalno državljanstvo dojema dvojno državljanstvo kot prehodni status med izvornim državljanstvom in državljanstvom države sprejema. Postnacionalno državljanstvo pa ga obravnava kot pozitivni fenomen, kot prehodno stanje v družbo, v kateri državljanstvo ne bo več pomembno. Poleg nacionalnega in postnacionalnega državljanstva obstaja tudi teorija o transnacionalnem državljanstvu, ki govori o transnacionalnem življenju posameznika. Posameznik ima določene pravice ne glede na to ali je državljan določene države ali ne. Tudi ta teorija gleda na dvojno državljanstvo kot na pozitiven fenomen, saj slednje olajšuje transnacionalno življenje posameznika (lajša prehajanje meja, bivanje, omogoča obstoj dvojnih identitet).¹⁰

Po univerzalnem državljanstvu ima vsak posameznik enake individualne pravice, ne glede na osebne okoliščine. Diferencialno državljanstvo bi pa posameznikom podeljevalo individualne pravice ter kolektivne pravice, ki bi jih izvrševali kot skupina, kateri pripadajo. Med skupine bi spadale razne

⁸ J.Dedić: SLOVENIJA IN EVROPSKA UNIJA (2004), str. 9-11, URL: http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/publikacije/Dedic04.pdf

⁹ J.Dedić: SLOVENIJA IN EVROPSKA UNIJA (2004), str. 12, URL: http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/publikacije/Dedic04.pdf

¹⁰ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 155-157, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

manjšine (na osnovi vere, rase, etnične pripadnosti, spolne orientacije...), domorodska ljudstva itd., šlo bi torej za deprivilegirane skupine.¹¹

Nadalje me zanima kakšna je pravna narava državljanstva oziroma ali govorimo o pravici ali zgolj o statusu, ki ga država podeli posamezniku? Države imajo skoraj popolno suverenost pri pravnem urejanju državljanstev, saj same določijo, v svojih zakonodajah, kdo so njihovi državljani. Pri tem morajo spoštovati mednarodne konvencije, običaje in splošno priznana pravna načela.¹² Do sedaj je bilo torej ugotavljanje obstoja pristne vezi med posameznikom in državo stvar posamezne države, kar pa bi se lahko spremenilo. Državljanstvo bi lahko postalo pravica, katero bi se lahko pridobilo od države tudi po sodni poti. Do neke mere je temu že tako. Splošna deklaracija o človekovih pravicah opredeljuje državljanstvo kot človekovo pravico. Po tej deklaraciji ima vsakdo pravico do državljanstva, nikomur se ga ne sme samovoljno odvzeti ali mu onemogočiti pravico do spremembe državljanstva. Isto načelo je bilo uporabljeno tudi v Evropski konvenciji o državljanstvu, ki pravi, da ima vsakdo pravico do državljanstva ter da se je potrebno izogibati primerom apatridnosti.¹³ O državljanstvu kot pravici govori tudi Konvencija OZN o otrokovih pravicah. Mnenja, ali je državljanstvo pravica ali status, so deljena. Acceto ugotavlja, da je državljanstvo status, ki ga država podeljuje svojim državljanom ter jim s tem priznava privilegirani položaj. Če bi bilo državljanstvo neodtujljiva pravica, bi ga lahko posamezniki od države iztožili, s čemer bi spodkopali temelje suverenosti države. Kljub temu, da govorimo o državljanstvu kot o statusu, pa podeljevanje ter odvzem državljanstva ne more potekati arbitrarno.¹⁴ O državljanstvu kot o statusu govori tudi Žagar, in ne kot o pravici, kot to določa 15. člen Splošne deklaracije o človekovih pravicah. Po njegovem mnenju je namen slednjega predvsem preprečevati apatridnost¹⁵ oziroma stanje brez državljanstva. Ker državljanstvo ni pravica, temveč zgolj status, ki ga država podeli posamezniku na podlagi notranjega prava, prihaja do primerov apatridnosti ter polipatridnosti oziroma dvojnega ali večkratnega državljanstva. Kljub temu pa določeni avtorji menijo, da bi moralo biti državljanstvo pravica. Eden izmed njih je Peter J. Spiro, ki gre še dlje, saj meni, da bi moralo biti dvojno državljanstvo (pridobitev oziroma zadržanje slednjega pod pogoji, ki jih določa zakonodaja držav) človekova pravica.¹⁶

¹¹ J. Dedić: SLOVENIJA IN EVROPSKA UNIJA (2004), str. 16, URL: http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/publikacije/Dedic04.pdf

¹² M. Accetto, Širše implikacije problema državljanstva, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO (1999), str. 596

¹³ J. Kranjc, The Concept, v: LAW IN TRANSITION (2003), str. 223

¹⁴ M. Accetto, Širše implikacije problema državljanstva, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO (1999), str. 596-597

¹⁵ M. Žagar, Sorazmernost med interesi posameznika in države, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO (1999), str. 690

¹⁶ P. J. Spiro: Dual citizenship as human right, v: INTERNATIONAL JOURNAL OF CONSTITUTIONAL LAW, 8 (2010) 1, URL: <http://icon.oxfordjournals.org/content/8/1/111.full.pdf+html>

2.2. NAČELA ZAKONA O DRŽAVLJANSTVU

Ustava Republike Slovenije v splošnih določbah določa, da državljanstvo Slovenije ureja zakon (12. člen Ustava Republike Slovenije). Področje državljanstva ureja Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (ZDRS-UPB2). V diplomski nalogi bom na kratko predstavil tista načela Zakona o državljanstvu Republike Slovenije, ki so v povezavi z naslovom naloge: načelo preprečevanja apatridnosti, načelo učinkovitosti ter načelo kontinuitete.

2.2.1. NAČELO PREPREČEVANJA APATRIDNOSTI

Zakonodaje posameznih držav, na področju državljanstva, ne morejo biti popolnoma usklajene. Zaradi tega prihaja do pojava oseb brez državljanstva (apatridov oziroma apolitov) ter oseb z več državljanstvi. V obeh primerih gre za konflikt državljanstva, s tem, da gre v primeru apatridnosti za negativni konflikt državljanstva. Apatridija je položaj, ko države pripisujejo druga drugi neko osebo kot njenega državljanca. Gre za pravico ne biti brez državljanstva. Idealno bi bilo, če bi imela vsaka oseba državljanstvo.¹⁷ Apatridijo skuša preprečiti mednarodna skupnost z mednarodnimi pogodbami. Pomembnejše so Konvencija o preprečevanju apatridije, Splošna deklaracija o človekovih pravicah, ki opredeljuje državljanstvo kot človekovo pravico, ter tudi Evropska konvencija o državljanstvu. Države imajo pravico do podelitve državljanstva apatridu, vprašanje pa je, ali je to njihova mednarodnopravna dolžnost. Obstajajo tudi, za posameznika, pozitivne strani apatridnosti, kot je, na primer, ta, da posameznik ni dolžan opravljati vojaške obveznosti, obenem pa lahko nastopijo težave, na strani države, pri, denimo, pobiranju davkov itd. Vendar so te prednosti zanemarljive v primerjavi s slabostmi, ki jih apatridnost prinaša v življenje posameznika.¹⁸ Šele problematika, ki jo povzroča apatridnost, verjetno najbolj jasno nakaže kako pomembno je vprašanje državljanstva.¹⁹ Načelo preprečevanja apatridnosti je vključeno tudi v Zakon o državljanstvu Republike Slovenije. Kaže se v posamičnih določbah; tako, na primer, pridobi državljanstvo otrok, rojen ali najden na območju Republike Slovenije, in njegova starša nista znana, ali ni znano njuno državljanstvo ali pa sta brez državljanstva (9. člen Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (ZDRS-UPB2)). Nastanek apatridnosti se preprečuje tudi s pogojem, da mora oseba, ki prosi za odpust iz slovenskega državljanstva, dokazati, da je oziroma bo sprejeta v tuje državljanstvo itd (18. člen ZDRS-UPB2).

¹⁷ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNIK (1996), str. 103-104

¹⁸ M. Žagar, Državljanstvo kot problem v mednarodnem pravu, v: KONCEPTUALNI RAZVOJ (2002), str. 107-108

¹⁹ J. Kranjc, The Concept, v: LAW IN TRANSITION (2003), str. 223

2.2.2. NAČELO EFEKTIVNOSTI SLOVENSKEGA DRŽAVLJANSTVA

Zakon o državljanstvu Republike Slovenije vključuje tudi načelo učinkovitosti slovenskega državljanstva. V 2. členu pravi: "Državljan Republike Slovenije, ki ima tudi državljanstvo tuje države, se na območju Republike Slovenije šteje za državljana Republike Slovenije, če mednarodna pogodba ne določa drugače" (2. člen ZDRS-UPB2). Država izvaja pristojnost nad svojimi državljani kadar se ti nahajajo na njenem teritoriju ali pa na teritoriju tretje države. Država pa ne more izvajati svoje pristojnosti nad svojim državljanom, ki se nahaja v tuji državi, katere državljan je istočasno. Torej državi ne moreta posegati v jurisdikcijo druga druge, razen, če se z mednarodno pogodbo dogovorita o delitvi pristojnosti.²⁰

2.2.3. NAČELO KONTINUITETE DRŽAVLJANSTVA

39. člen ZDRS-UPB2 pravi, da je načelo kontinuitete avtomatična podelitev državljanstva Republike Slovenije vsem osebam, ki so imele državljanstvo Republike Slovenije in Socialistične federativne Republike Jugoslavije (SFRJ). "Od obdobja rojstva konkretne osebe je odvisno, kateri predpisi o državljanstvu pridejo v poštev pri ugotovitvi, ali šteje za slovenskega državljana v smislu 39. člena ZDRS ali ne."²¹ To pomeni, da mora v praksi pristojen upravni organ za vsako osebo, ki ni vpisana v register državljanstva, izpeljati ugotovitveni postopek. Pri tem uporabi vse predpise, ki so veljali v preteklosti in so vplivali na pridobitev ali izgubo državljanstva.²² Za slovenskega državljana se šteje tudi oseba, ki je imela na dan plebiscita v Republiki Sloveniji (RS) prijavljeno stalno prebivališče ali pa je od tega dne dalje neprekinjeno živela v RS, če je ustrezala pogojem pridobitve slovenskega (republiškega) državljanstva po zakonodaji FLRJ, pa je, do 21.12.1950, pridobila državljanstvo druge republike nekdanje SFRJ (39. a člen ZDRS-UPB2).

2.3. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Slovenska zakonodaja (ZDRS-UPB2) določa štiri načine pridobitve slovenskega državljanstva: po rodu, z rojstvom na območju Republike Slovenije, z naturalizacijo ter z mednarodno pogodbo (3. člen ZDRS-UPB2). Dr. Šturm pa omenja še pridobitev državljanstva z (nepravo) opcijo.

²⁰ B. Vernik in C. Breznikar: Vloga mednarodnega prava, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO (1999), str. 666

²¹ A. Mesojedec Pervinšek: Učinek mednarodnega prava, V: SLOVENSKO JAVNO PRAVO (1999), str. 657

²² A. Pavlič: Problemi dvojnega državljanstva (1997), str. 11

2.3.1. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA PO RODU (*iure sanguinis*)

Po načelu porekla pridobi državljanstvo RS otrok, če sta ob njegovem rojstvu starša državljana RS ali če je ob otrokovem rojstvu eden od staršev državljan RS in je otrok rojen v RS ali če je otrok rojen v tujini, ob njegovem rojstvu ima eden od njegovih staršev državljanstvo RS, drugi pa je neznan, nima državljanstva ali pa je neznanega državljanstva (4. člen ZDRS-UPB2).

Pod pogoji, ki jih določa zakon, lahko slovensko državljanstvo pridobi tudi v tujini rojen otrok, katerega eden izmed staršev je ob njegovem rojstvu državljan RS, če je do dopolnjenega 18. leta priglasi kot državljan RS ali se v RS za stalno naseli z roditeljem, ki je državljan RS (5. člen ZDRS-UPB2).

Državljanstvo lahko pridobi tudi oseba starejša od 18 let, ki se z izjavo priglasi kot državljan RS do dopolnjenega 36. leta starosti. V tem primeru mora biti eden od staršev, od rojstva te osebe do dane izjave, državljan RS, vendar pod pogojem, da osebi ni prenehalo državljanstvo zaradi odvzema, odreka ali odpusta po dopolnjenem 18. letu (6. člen ZDRS-UPB2).

Po rodu pridobi državljanstvo, pod pogoji, ki jih določa zakon, tudi posvojenec - tujec, če je eden od posvojiteljev državljan RS in gre za popolno posvojitev. V kolikor je posvojenec starejši od 14 let se, za pridobitev slovenskega državljanstva, zahteva njegovo privolitev (7-8. člen ZDRS-UPB2).

2.3.2. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA PO NAČELU OBMOČJA (*iure soli*)

Otrok, rojen ali najden na območju RS, pridobi slovensko državljanstvo, če sta starša neznan, ni znano njuno državljanstvo ali pa sta apatrida. Na zahtevo staršev otrokovo državljanstvo preneha, kolikor se ugotovi, da sta starša tuja državljana. Zahteva je lahko podana do otrokovega 18. leta (9. člen ZDRS-UPB2). Ta določba je bila vključena v zakon z namenom preprečevanja apatridnosti.²³

2.3.3. NATURALIZACIJA

Naturalizacija je poseben postopek, v katerem pristojni organ, na prošnjo tujca, podeli državljanstvo. Pogoji za podelitev državljanstva se razlikujejo od države do države. Država pogoje določi sama. Na razlike med zakonodajami ima velik vpliv populacijska politika. Pri določitvi pogojev lahko država določene osebe privilegira (na primer svoje rojake, osebe z visoko izobrazbo itd.). Naturalizirani državljani se v pravicah in dolžnostih ne razlikujejo od ostalih slovenskih državljanov. Zakon loči redno

²³ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNIK (1996), str. 98

in izredno naturalizacijo.²⁴ Ključna razlika med redno in izredno naturalizacijo je, da mora imeti vlagatelj prošnje za državljanstvo RS, v postopku redne naturalizacije, odpust iz prejšnjega državljanstva. ZDRS-UPB2 v postopku redne naturalizacije zahteva, da je prosilec polnoleten, z urejenim statusom bivanja, živi v RS vsaj 10 let, od tega zadnjih pet let neprekinjeno. Imeti mora odpust iz prejšnjega državljanstva ali pa izkazati, da ga bo dobil, obvladati mora slovenski jezik, imeti dovolj sredstev za preživljanje, poravnane davčne obveznosti do države. Prosilcu ne sme biti izrečena prepoved prebivanja v RS, njegov sprejem v državljanstvo ne sme predstavljati nevarnosti za javni red, varnost in obrambo države ter ne sme predstavljati nevarnosti za ustavni red, ki je utemeljen v Ustavi RS. Za konec je tu še pogoj nekaznovanosti v kazenskih zadevah: osebi ne sme biti izrečena nepogojna zaporna kazen daljša od treh mesecev ali pa pogojna obsodba na zaporno kazen s poskusno dobo daljšo od enega leta (10. člen ZDRS-UPB2). Prošnjo za naturalizacijo lahko vloži tuj državljan, kot tudi oseba brez državljanstva. Prosilec nima v nobenem pogledu pravice za pridobitev državljanstva z naturalizacijo. Oseba, ki izpolnjuje pogoje za naturalizacijo, ne more zahtevati od države, da ji državljanstvo tudi podeli. Izpolnjevanje pogojev predstavlja zgolj možnost in ne gotovost za pridobitev državljanstva.²⁵

Tujec je naturaliziran po posebnem postopku, ko ima država za to poseben interes. Razlogi za izredno naturalizacijo so lahko znanstveni, gospodarski, kulturni itd.²⁶ Razlika med redno in izredno naturalizacijo je v pogojih, ki jih mora prosilec izpolnjevati. Živeti mora v RS vsaj eno leto, imeti urejen status tujca, imeti dovolj sredstev za preživljanje, izpolnjene davčne obveznosti, njegov sprejem v državljanstvo ne sme predstavljati nevarnosti za javni red, varnost in obrambo države ter ne sme predstavljati nevarnosti za ustavni red, ki je utemeljen v Ustavi RS. Izpolnjevati mora še pogoj nekaznovanosti v kazenskih zadevah, kot pri redni naturalizaciji (13. člen ZDRS-UPB2).

2.3.4. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA Z MEDNARODNO POGODBO

"Mednarodna pogodba je vsak sporazum med subjekti mednarodnega prava, ki izraža njihovo soglasje volje in s tem določa njihove pravice in obveznosti."²⁷ ZDRS-UPB2 v 3. členu določa, da se lahko slovensko državljanstvo pridobi tudi z mednarodno pogodbo. Primer, ko se vprašanje državljanstva lahko rešuje z mednarodno pogodbo, je sukcesija oziroma nasledstvo držav.²⁸ Države so sicer suverene pri odločanju o tem katere osebe štejejo za svoje državljane, v želji po preprečevanju nastanka oseb brez državljanstva, pa lahko to problematiko urejajo z mednarodnimi pogodbami.

²⁴ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNİK (1996), str. 98-99

²⁵ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNİK (1996), str. 99

²⁶ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNİK (1996), str. 100

²⁷ D. Türk, TEMELJI MEDNARODNEGA PRAVA (2007), str. 242

²⁸ D. Türk, TEMELJI MEDNARODNEGA PRAVA (2007), str. 113

Tako je Italija na podlagi Mirovne pogodbe iz l. 1947 cedirala Primorsko ter druga ozemlja Jugoslaviji. Jugoslavija bi načeloma imela pravico uveljaviti svoje predpise o državljanstvu, a državi sta se dogovorili drugače. Italijansko prebivalstvo na jugoslovanski strani je lahko izbralo italijansko državljanstvo, jugoslovansko prebivalstvo na italijanski strani pa je imelo možnost izbrati jugoslovansko državljanstvo.²⁹

2.3.5. OPCIJA

Dr. Šturm v svojem prispevku "Državljanstvo" v Upravnem zborniku iz leta 1996 govori tudi o (nepravi) opciji.³⁰ Državljanji drugih republik SFRJ, ki so imeli na dan plebiscita o neodvisnosti in samostojnosti RS, prijavljeno stalno prebivališče v RS in tu tudi dejansko živeli, so imeli možnost pridobitve slovenskega državljanstva, kolikor so, v šestih mesecih po uveljavitvi zakona, vložili vlogo za pridobitev državljanstva RS (40. člen ZDRS-UPB2). Za opcijo velja, da optant pridobi državljanstvo zgolj z izjavo svoje volje. Poseben akt pristojnega organa ni potreben. Če pa je, poleg izjave volje optanta, potreben še akt ustreznega organa s konstitutivnim učinkom, ne gre za opcijo, temveč za poenostavljen postopek naturalizacije.³¹

2.4. PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Starejša prava so poznala idejo o nespremenljivi in stalni pripadnosti državi. Ekspatriacija oziroma prenehanje državljanstva ni bilo mogoče. Danes temu ni več tako.³² Zakon (ZDRS-UPB2) določa načine prenehanja državljanstva. Do prenehanja državljanstva pride z odpustom, odrekom, odvzemom ter z mednarodno pogodbo.

2.4.1. PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA Z ODPUSTOM

Odpust iz državljanstva je postopkovno v marsičem podoben naturalizaciji. V obeh primerih mora biti vložena prošnja, prosilec mora izpolnjevati zakonsko določene pogoje, ki se razlikujejo od države do države. Tako kot pri naturalizaciji, tudi tu ni gotovosti, da bo prosilčevi prošnji ugodeno, čeprav izpolnjuje zakonske pogoje.³³ Zakon o državljanstvu določa, da mora prosilec za odpust iz državljanstva biti polnoleten, živeti v tujini, izpolnjene mora imeti vse vojaške, davčne ter druge obveznosti (tudi prežिवninske obveznosti do oseb živečih v Sloveniji). Zoper prosilca ne sme teči

²⁹ D. Türk, TEMELJI MEDNARODNEGA PRAVA (2007), str. 417-418

³⁰ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNİK (1996), str. 96

³¹ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNİK (1996), str. 96-97

³² L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNİK (1996), str. 101

³³ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNİK (1996), str. 101, 102

kazenski postopek za dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti oziroma je moral prestati dosojeno zaporno kazen. Eden izmed pomembnejših pogojev, z vidika preprečevanja apatridnosti, pa je dokazilo, da bo prosilec pridobil tuje državljanstvo ali pa ga že ima. Zakon določa še pogoje za odpust iz državljanstva nepolnoletnega otroka, na prošnjo staršev, ter pogoje za odpust iz državljanstva posvojenca, ko gre za popolno posvojitev (18., 22., 23. člen ZDRS-UPB2).

2.4.2. ODREK DRŽAVLJANSTVA

Polnoleten državljan RS, rojen v tujini, ki v tujini tudi živi ter ima tuje državljanstvo, se lahko do dopolnjenega 25. leta odreče slovenskemu državljanstvu. Pristojni organ z odločbo ugotovi prenehanje državljanstva (25. člen ZDRS-UPB2). Pri tem odreku je zelo pomembna posameznikova volja. Šturm ugotavlja, da gre za negativno opcijo. V obeh primerih pa je odločujoča volja osebe.³⁴

2.4.3. ODVZEM DRŽAVLJANSTVA

Slovenskemu državljanu, ki živi v tujini, ima tuje državljanstvo ter s svojim delom škoduje mednarodnim in drugim interesom RS, se lahko odvzame slovensko državljanstvo. Zakon nadalje tudi določa kdaj se šteje, da posameznik škodi interesom RS (26. člen ZDRS-UPB2).

3. DVOJNO DRŽAVLJANSTVO

Dvojno ali večkratno državljanstvo je položaj, ko ima ena oseba dve ali več državljanstev, in je rezultat pravnega nereda na področju državljanstva. Z drugimi besedami, dvojno državljanstvo je rezultat kolizije dveh ali več avtonomnih pravnih sistemov, ki imajo drugačna pravila na področju državljanstva.³⁵ Pridobi se ga lahko ob rojstvu, z naturalizacijo imigranta v državi v kateri prebiva, z reakvizicijo oziroma ponovno pridobitvijo državljanstva oseb, ki so državljanstvo že imele, a so ga izgubile (z odpustom, odrekom) ter s podelitvijo državljanstva etnični manjšini v tuji državi.³⁶ Do prvih primerov dvojnega državljanstva je prihajalo zaradi emigracije na prelomu 20. stoletja. Države sprejemnice so pogosto uporabljale načelo *ius soli*, države izvora pa načelo *ius sanguinis*, zaradi česar je v tujini rojen otrok pridobil državljanstvo obeh držav. Do primerov dvojnega državljanstva je prihajalo tudi zaradi dikcij o enakopravnosti spolov v nacionalnih zakonodajah zahodnoevropskih držav, v 70-tih letih prejšnjega stoletja. V primeru mešanega zakona je otrok lahko pridobil

³⁴ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNIK (1996), str. 102

³⁵ E. Horváth: MANDATING IDENTITY (2008), str. 213

³⁶ E. Østergaard-Nielsen: Dual citizenship (2008), str. 4, URL:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/200807/20080702ATT33270/20080702ATT33270EN.pdf>

državljanstvo tudi po materi.³⁷ Področju, ki je bilo še do nedavnega zapostavljeno, se sedaj posveča vedno več pozornosti.³⁸

3.1. (NE)NAKLONJENOST DO DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA

Tradicionalno je bilo dvojno državljanstvo sprejeto kot grožnja suverenosti nacionalne države. Želelo se ga je preprečiti ali vsaj omejiti z mednarodnim pravom, kot tudi z nacionalno zakonodajo.³⁹ N. Bar-Yaacov je, v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, menil, da je med državami širše sprejeto mnenje, da je dvojno državljanstvo neželen fenomen, ki škodi prijateljskim odnosom med državami, kot tudi dobrobiti posameznika z več državljanstvi. Ugotavlja tudi, da se določene države želijo izogniti pojavu dvojnega državljanstva.⁴⁰ Nenaklonjenost do pojava so, po večini, kazali tudi politiki. Theodore Roosevelt je dvojno državljanstvo označil kot absurd,⁴¹ nekateri pa so bili pojavu, vsaj v določeni meri, naklonjeni. Winston Churchill je, na začetku II. svetovne vojne, v okviru predloga o francosko-britanski uniji, predlagal, da bi državljani Združenega kraljestva in Francije imeli državljanstvi obeh držav.⁴² Kot je že nakazano zgoraj, je bil sprva odnos do dvojnega državljanstva izrazito negativen, označevalo se ga je kot moralno zavrženega ter se ga primerjalo z bigamijo.⁴³ Strokovna priporočila za rešitev problema so vodila le do omejitve in dokončne odprave dvojnega državljanstva. V tem duhu je bila napisana tudi ena izmed prvih študij dvojnega državljanstva *Dual nationality*, N. Bar-Yaacova. Njen avtor je sistematično ugotavljal načine za odpravo dvojnega državljanstva. Odpor do instituta se je kazal tudi v mednarodnem pravu. Haaška konvencija iz leta 1930 je določala, da ima lahko vsaka oseba zgolj eno državljanstvo. V istem duhu je bila napisana tudi Konvencija Sveta Evrope o zmanjševanju primerov večkratnega državljanstva.⁴⁴

Dvojno državljanstvo se je od sredine 19. stoletja do sredine 20. stoletja tretiralo kot zlo, ki ga je treba odpraviti. V zadnjih desetletjih pa se je trend sprejemljivosti bi- in polipatridnosti obrnil. Po nekaterih študijah večina držav, za katere obstajajo statistični podatki, sprejema ali pa vsaj tolerira

³⁷ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 48

³⁸ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 154, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

³⁹ E. Horváth: MANDATING IDENTITY (2008), str. 213

⁴⁰ N. Bar-Yaacov: DUAL NATIONALITY (1961), str. 4

⁴¹ E. Horváth: MANDATING IDENTITY (2008), str. 215

⁴² O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 51

⁴³ P. J. Spiro: Dual citizenship, v: INTERNATIONAL JURNAL, 8 (2010) 1, str. 114, URL: <http://icon.oxfordjournals.org/content/8/1/111.full.pdf+html>

⁴⁴ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 158-159, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

dvojno državljanstvo.⁴⁵ Sčasoma so mnogi argumenti proti dvojnemu državljanstvu izgubili aktualnost, še vedno pa so nekateri mnenja, da je dvojno državljanstvo nezdržljivo z lojalnostjo državi in da gre za anomalijo.⁴⁶ Nekateri države tako še vedno nasprotujejo dvojnemu državljanstvu, ker se boje tujega političnega vmešavanja, ali pa, zaradi svoje majhnosti, na tak način branijo svojo suverenost.⁴⁷

Nenaklonjenost dvojnemu državljanstvu se je pokazala tudi v Sloveniji v poosamosvojitvenem obdobju. Nekateri državljani RS, ki so dobili slovensko državljanstvo na podlagi 40. člena ZDRS-UPB2, torej s poenostavljenim postopkom naturalizacije (več o tem kasneje), so pridobili tudi državljanstvo ene izmed držav naslednic bivše SFRJ. Prišlo je do več poskusov spremembe zakonodaje na področju državljanstva, v želji, da bi se status prej omenjenih dvojnih državljanov spremenil. Motiv za poskuse spremembe zakonodaje je bil zgolj nacionalizem. Trenutni zakon kaže večjo naklonjenost do dvojnega državljanstva oseb s slovenskim poreklom, kot do dvojnega državljanstva ostalih oseb. Večja naklonjenost se kaže v tem, da ima prosilec slovenskega porekla večje možnosti za pridobitev slovenskega državljanstva, brez odpusta iz dosedanjega državljanstva.⁴⁸

3.2. PRIDOBITEV DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI

V skladu z ZDRS-UPB2 se po naši zakonodaji lahko pridobi dvojno državljanstvo na šest načinov.

3.2.1. NATURALIZACIJA

V skladu z 2. točko 10. člena ZDUS-UPB2 mora oseba, ki želi pridobiti slovensko državljanstvo z redno naturalizacijo, predložiti dokazilo, da ima odpust iz dosedanjega državljanstva ali pa, da ga bo prejela, kolikor bo sprejeta v državljanstvo RS. V določenih primerih pa se takšno potrdilo ne zahteva:

- tako prosilcu, ki je državljan ene izmed držav članic EU ni potrebno predložiti omenjenega dokazila, če med državama obstaja vzajemnost;⁴⁹
- prosilcu tudi ni potrebno zagotoviti dokazila, če dokaže, da njegova država ne daje odpusta ali pa da prostovoljno pridobitev tujega državljanstva šteje za nelojalno dejanje, ki se ga sankcionira. V tem primeru zadošča izjava prosilca, da se odreka tujemu državljanstvu;

⁴⁵ J. K. Blatter, S. Erdmann, K. Schwanke: Acceptance of dual citizenship (2009), str. 3, URL: <http://www.unilu.ch/files/acceptance-of-dual-citizenship-wp02.pdf>

⁴⁶ P. J. Spiro: Political rights and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 59

⁴⁷ E. Horváth: MANDATING IDENTITY (2008), str. 241-242

⁴⁸ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 172-177, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

⁴⁹ http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/dvojno_drzavljanstvo/

-nadalje dokazilo ni potrebno, če tuja država o vlogi za prenehanje državljanstva ne odloči v razumnem roku. Šteje se, da tuja država ni odločila v razumnem roku, če je prosilec vlogo za prenehanje prvotnega državljanstva vložil najpozneje v 60 dneh od izdaje zagotovila za sprejem v slovensko državljanstvo. Prosilec mora v dveh letih od izdaje zagotovila, pri pristojnih organih tuje države, storiti vse potrebno za končanje postopka za prenehanje tujega državljanstva (10. člen ZDRS-UPB2).

3.2.2. NATURALIZACIJA Z OLAJŠAVAMI

Kolikor za to obstaja nacionalni interes, lahko pristojni organ podeli prosilcu slovensko državljanstvo, čeprav ni predložil dokazila, da ima odpust iz dosedanjega državljanstva ali pa da ga bo dobil, če bo sprejet v slovensko državljanstvo, tudi v primerih ko:

- je prosilec slovenski izseljenec ali njegov potomec v ravni črti do četrtega kolena ter izpolnjuje ostale pogoje iz 1. odstavka 12. člena,
- gre za osebo, ki je izgubila slovensko državljanstvo na podlagi odpusta ali odreka ter izpolnjuje ostale pogoje določene v 12/II,
- je bil polnoletni prosilec rojen na območju RS in tu od rojstva tudi dejansko živi ter izpolnjuje ostale pogoje iz 12/V,
- zaprosi za slovensko državljanstvo oseba s statusom begunca in izpolnjuje ostale pogoje določene v 12/VII (12. člen ZDRS-UPB2) in
- je prosilec v zakonski zvezi s slovenskim državljanom, izpolnjuje ostale pogoje iz 12/III ter s sprejemom osebe v državljanstvo soglašata Vlada RS. V tem primeru prosilcu ni potrebno predložiti dokazila, če država izvora za prenehanje državljanstva predpisuje pogoj, ki bi pomenil ogrožanje prosilčevega življenja, eksistence ali pa bi prenehanje prvotnega državljanstva pomenilo prenehanje lastninske pravice ali pravice do posedovanja nepremičnin v državi izvora.⁵⁰

3.2.3. NATURALIZACIJA MLADOLETNEGA OTROKA

Mladoletni otrok je naturaliziran v skladu z 14. členom ZDRS-UPB2, v katerem ni določbe, da bi moral imeti otrok odpust iz prejšnjega državljanstva. Zakonodajca tudi ne predvideva, da bi se takšna oseba morala kasneje odreči prvotnemu državljanstvu.⁵¹

⁵⁰ http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/dvojno_drzavljanstvo/

⁵¹ http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/dvojno_drzavljanstvo/

3.2.4. IZREDNA NATURALIZACIJA

Oseba, ki pridobi slovensko državljanstvo na podlagi izredne naturalizacije, lahko ohrani svoje prvotno državljanstvo (13. člen ZDRS-UPB2).

3.2.5. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA PO RODU

Če je otrok rojen v mešanem zakonu, lahko pridobi dvojno državljanstvo tudi na podlagi načela *ius sanguinis*. Otrok pridobi slovensko državljanstvo po staršu, ki je državljan RS, državljanstvo tuje države pa po drugem staršu, v skladu s predpisi tuje države.⁵²

3.2.6. DRŽAVLJAN REPUBLIKE SLOVENIJE PRIDOBI TUJE DRŽAVLJANSTVO

Večina držav, v želji po preprečitvi nastanka dvojnega državljanstva, predpisuje za sprejem v njihovo državljanstvo odpoved staremu državljanstvu ali pa avtomatično izgubo državljanstva, kolikor oseba prostovoljno sprejme tuje državljanstvo. Slovenska zakonodaja ne predpisuje avtomatične izgube slovenskega državljanstva v primerih, ko državljan prostovoljno pridobi državljanstvo tuje države.⁵³

3.2.7. STATISTIČNI PODATKI O ŠTEVILU OSEB, KI SO OB PRIDOBITVI SLOVENSKEGA DRŽAVLJANSTVA ZADRŽALE IZVORNO DRŽAVLJANSTVO

Sektor za državljanstvo na Ministrstvu za notranje zadeve ne vodi evidence dvojnih državljanov. Vodi pa statistične podatke o pridobitvi slovenskega državljanstva po različnih pravnih podlagah. Iz Sektorja za državljanstvo sem pridobil statistične podatke o številu oseb, ki so ob pridobitvi slovenskega državljanstva zadržale izvorno državljanstvo. Podatki se nanašajo na obdobje od leta 1991 do konca leta 2012. V Sektorju za državljanstvo poudarjajo, da je končno število oseb, ki se jim, ob pridobitvi slovenskega državljanstva, ni bilo potrebno odreči izvornemu državljanstvu, lahko tudi večje, saj se v začetku devetdesetih let ni vodila popolna statistika po različnih podlagah pridobitve slovenskega državljanstva. Podatki so zbrani iz letnih poročil.

<u>Pravna podlaga ZDRS</u>	<u>Število sprejetih oseb</u>
naturalizacija slovenskih izseljencev in njihovih potomcev (12/I. člen)	1130
naturalizacija odpuščenih oseb (12/II. člen)	56
naturalizacija rojenih v Sloveniji (12/V. člen)	188

⁵² http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/dvojno_drzavljanstvo/

⁵³ http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/dvojno_drzavljanstvo/

naturalizacija beguncev (12/VII. člen)	53
izredna naturalizacija (13. člen)	8150
naturalizacija mladoletnih oseb (14. člen)	9698
naturalizacija oseb, ki so imele na dan 23. 12. 1990 prijavljeno stalno prebivališče na območju Republike Slovenije (19. člen ⁵⁴)	1759

55

3.3. PRIMERI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA PRI NAS

Slovenija ter ostale države naslednice bivše SFRJ vprašanja državljanstva niso reševale v skladu z, po prvi in drugi svetovni vojni, uveljavljeno mednarodno prakso v Srednji in Vzhodni Evropi v primeru nasledstva. V skladu s to prakso se je, z mednarodnimi pogodbami, določilo državljanstvo na podlagi domicila. Če so se države tako dogovorile, se je državljanstvo lahko določilo z uporabo opcije. Države naslednice bivše SFRJ pa zaradi napetosti tega vprašanja niso reševale v kontekstu nasledstva, temveč z notranjo zakonodajo. Zaradi tega je prišlo do številnih primerov oseb brez državljanstva ter oseb z dvema ali več državljanstvi. Slovenija je po osamosvojitvi sprejela liberalno zakonodajo, po kateri je omogočila pridobitev slovenskega državljanstva vsem državljanom nekdanjih jugoslovanskih republik, ki so imeli v RS prijavljeno stalno prebivališče (40. člen ZDRS-UPB2). Šlo je za poenostavljeni postopek naturalizacije, saj prosilcem ni bilo potrebno izpolnjevati vseh pogojev za redno naturalizacijo. Do konca leta 2005 je na podlagi tega člena prejelo slovensko državljanstvo preko 170.000 oseb. To pomeni, da je Slovenija dobila prav toliko "potencialnih" dvojnih državljanov, saj so te osebe imele možnost, na podlagi načela kontinuitete v zakonodajah izvornih republik, pridobiti državljanstvo države izvora. 40. člen pa ni zahteval odpusta iz prejšnjega državljanstva.⁵⁶

Poleg prej omenjenega primera je večje število dvojnih državljanov na teritoriju RS nastalo na podlagi sprememb zakonodaje na področju državljanstva v Italiji ter na Madžarskem. V Italiji zakon št. 124, iz marca 2006, omogoča pridobitev italijanskega državljanstva prosilcem, ki prebivajo na območju Istre, Reke ali Dalmacije in so bili državljani Republike Italije. Zakon omogoča pridobitev državljanstva tudi njihovim potomcem.⁵⁷ V Sloveniji in na Hrvaškem je prišlo do političnih odzivov, češ da Italija s tem

⁵⁴ Prehodne in končne določbe Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o državljanstvu Republike Slovenije (ZDRS-Č)

⁵⁵ podatki pridobljeni pri Ministrstvu za notranje zadeve, Sektor za državljanstvo

⁵⁶ B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 168-171, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

⁵⁷ http://www.esteri.it/MAE/EN/Italiani_nel_Mondo/ServiziConsolari/Cittadinanza.htm

posega v suverenost obeh držav ter krši veljavne mednarodne pogodbe.⁵⁸ Še več prahu pa je dvignila odločitev madžarskega parlamenta, ki je sprejel zakon, na podlagi katerega lahko madžarsko državljanstvo pridobijo Madžari, ki živijo v sosednjih državah, torej tudi madžarska manjšina v Prekmurju. Vlagatelj prošnje za pridobitev državljanstva mora dokazati, da ima madžarske korenine ter da govori madžarski jezik. Ne pridobijo pa volilne pravice.⁵⁹ Madžarski zakon je v nekaterih sosednjih državah povzročil negodovanje in očitke, da Madžarska z njim posega v suverenost sosednjih držav.⁶⁰

3.4. VRSTE DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA

Načeloma ob misli na dvojno državljanstvo pomislimo na situacijo, v kateri ima oseba dve državljanstvi, ki sta si med seboj enakovredni. Torej gre za državljanstvi dveh suverenih držav. Poznamo pa tudi dvojna državljanstva, ki si med seboj niso enakovredna. Eno državljanstvo je pogoj za pridobitev drugega. Takšni primeri so državljanstvo federalnih enot, državljanstvo Evropske unije itd. Poznamo *supranacionalna* in *subnacionalna* državljanstva.

3.4.1. SUBNACIONALNO DRŽAVLJANSTVO

Subnacionalno državljanstvo je državljanstvo, ki ga ima posameznik poleg državljanstva države v kateri prebiva. Primer tovrstnega dvojnega državljanstva je zvezno oziroma federalno državljanstvo ter državljanstvo federalne enote; republike, entitete, kantona itd. Pri tovrstnih državljanstvih sta možna dva primera. V prvem je federalno državljanstvo temeljno, državljanstvo federalne enote pa derivatno, saj federalno državljanstvo avtomatično ustvarja državljanstvo federalne enote. Na takšen način je urejeno državljanstvo v ZDA: oseba, ki ima zvezno državljanstvo avtomatično postane državljan zvezne države v kateri prebiva. V drugem primeru pa je državljanstvo federalne enote temeljno državljanstvo. Lep primer tovrstne ureditve je Švica, kjer imajo kar tri stopnje državljanstva. Oseba mora imeti priznano domovinsko pravico v občini, na podlagi katere pridobi kantonalno državljanstvo. S kantonalnim državljanstvom pa posameznik pridobi še federalno državljanstvo.⁶¹

⁵⁸ T. Šaunik: Dvojna merila, v: Mladina 9(2006), URL: <http://www.mladina.si/96950/dvojna-merila/?cookieu=ok> (3. 3. 2006)

⁵⁹ Amendment of Act LV of 1993 on Hungarian Citizenship, URL: http://ec.europa.eu/ewsi/UDRW/images/items/docl_8333_485643899.pdf

⁶⁰ Slovenska tiskovna agencija: Madžarska vlada želi dvojno državljanstvo za svoje zamejce; Slovaška to razume kot grožnjo, URL: <http://www.dnevnik.si/svet/1042360057> (17. 5. 2010)

⁶¹ L. Šturm, Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNIK (1996), str. 90

Zanimiv primer subnacionalnega državljanstva je pravica do domicila na Ålandskih otokih. Otoki so avtonomna finska provinca. Kdor želi pridobiti državljanstvo Ålanda, mora izpolnjevati določene pogoje, še prej pa mora imeti finsko državljanstvo.⁶²

3.4.2. SUPRANACIONALNO DRŽAVLJANSTVO

Nam najbolj znan primer supranacionalnega državljanstva je državljanstvo Evropske unije. Državljanstvo EU ne nadomešča državljanstev držav članic, temveč jih dopolnjuje. Državljanstvo EU ni avtonomen koncept, saj je podeljeno s strani posameznih držav članic. Države članice same, v skladu z notranjo zakonodajo, določajo koga štejejo za svojega državljana ter tako podelijo tudi državljanstvo Unije. Druge države članice pa ne morejo nasprotovati podeljevanju državljanstva druge države, ki je v skladu z njeno notranjo zakonodajo. To velja tudi v primeru dvojnih državljanstev, ko ima oseba državljanstvo države članice ter državljanstvo države nečlanice.⁶³ Pravice državljanov EU so določene v Pogodbi o delovanju Evropske unije (PDEU). Državljan EU ima pravico gibanja in prebivanja v drugih članicah EU, aktivno in pasivno pravico na volitvah v Evropski parlament in na lokalnih volitvah v državi prebivanja, pod enakimi pogoji kot veljajo za državljane te države. Upravičen je tudi do diplomatske in konzularne zaščite v tretji državi s strani diplomatskih ali konzularnih organov druge države članice, če država, katere državljan je, v tretji državi nima tovrstnih organov. Državljan EU lahko tudi naslovi peticijo na Evropski parlament ter se obrne na evropskega varuha človekovih pravic ter na ostale institucije in posvetovalna telesa EU.⁶⁴ Sodišče Evropske unije je skozi sodno prakso dodatno razvilo institut državljanstva Unije. Med drugim je Sodišče državam članicam predpisalo, da morajo državljanom Unije postaviti enake pogoje za pridobitev socialnih ugodnosti, kot veljajo za njihove državljane. Institut pa ima tudi določene pomanjkljivosti. Omeniti velja dejstvo, da organi Evropske unije niso pristojni za predpisovanje pogojev, pod katerimi se lahko pridobi državljanstvo katere od držav članic in s tem tudi državljanstva EU. Pogoji za pridobitev državljanstva se razlikujejo od države do države in s tem se odpirajo možnosti za zlorabe, kar dokazuje tudi dosedanja praksa Sodišča EU.⁶⁵

Primer supranacionalnega državljanstva je tudi Skupnost narodov oziroma *The Commonwealth*. Gre za skupnost Združenega kraljestva in njenih bivših kolonij. Vsaka država članica Skupnosti narodov sama določi koga šteje za državljana Skupnosti narodov in kakšne posebne pravice, če sploh, ima

⁶² <http://www.aland.ax/fakta/sjalvstyrelsen/hembygdsratten/?lang=en>

⁶³ J. Dedić: SLOVENIJA IN EVROPSKA UNIJA (2004), str. 24-25, URL: http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/publikacije/Dedic04.pdf

⁶⁴ 20.-24. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije, URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:sl:PDF>

⁶⁵ M. Petrišič: Državljanstvo Evropske unije, v: *Pravnik*, 65 (2010) 1/2, str. 84-88

tujec z državljanstvom Skupnosti. Nekatere države so pri podeljevanju pravic bolj radodarne kot druge. Nekatere državljanom Skupnosti podeljujejo celo volilno pravico, seveda pod določenimi pogoji.⁶⁶

4. DVOJNO DRŽAVLJANSTVO V MEDNARODNEM PRAVU

Državljan je bil sprva v mednarodnem pravu zgolj objekt. Države so nad njim vršile svojo oblast in ga zastopale, zaradi česar je v primerih dvojnega državljanstva prihajalo do konflikta med državami.⁶⁷ Države so se namreč strogo držale načela 'večne zvestobe' državljana državi izvora. Do napetosti je, na primer, prihajalo med ZDA in evropskimi državami ob preseljevanju Evropejcev v Novi svet. V želji, da bi se izognili primerom dvojnega državljanstva in konfliktom, ki jih prinaša, so ZDA v drugi polovici 19. stoletja sklenile mnogo bilateralnih pogodb z evropskimi državami.⁶⁸ Dvojno državljanstvo je bilo v neskladju z mednarodno skupnostjo, ki je temeljila na sistemu nacionalnih držav, zato so ga z mednarodnim pravom želeli odpraviti.⁶⁹ Z mednarodnimi pogodbami so želeli harmonizirati nacionalne zakonodaje, z namenom odprave neželenih posledic, ki so nastale zaradi nasprotujočih si zakonodaj na področju državljanstva. Mednarodno pravo sicer ne more vplivati na pridobitev državljanstva v skladu z notranjo zakonodajo države, lahko pa vpliva na odnose med državami. Pripelje lahko do mednarodnopravne odgovornosti države ali pa do nepriznavanja pravnega stanja, kot ga določa notranje pravo.⁷⁰ Olivier W. Vonk, v monografiji *Dual Nationality in the European Union*, ugotavlja, da današnje mednarodno pravo omogoča ter celo prispeva k širjenju dvojnega državljanstva.⁷¹ Do podobnega zaključka prihaja tudi A. M. Boll, ki meni, da mednarodno pravo ne želi preprečevati dvojnega državljanstva, da mnoge nacionalne zakonodaje prispevajo k nastanku dvojnega državljanstva ter da dvojno državljanstvo ni več obravnavano kot anomalija.⁷²

⁶⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Commonwealth_citizen

⁶⁷ B. Vernik in C. Breznikar: Vloga mednarodnega prava, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO (1999), str. 664

⁶⁸ J. K. Blatter: Dual Citizenship and Democracy, str. 4, URL: <http://www.unilu.ch/files/Dual-Citizenship-and-Democracy-wp01.pdf>

⁶⁹ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 158, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

⁷⁰ B. Vernik in C. Breznikar: Vloga mednarodnega prava, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO (1999), str. 664-665

⁷¹ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 85

⁷² A. M. Boll: MULTIPLE NATIONALITY AND INTERNATIONAL LAW (2007), str. 268, URL: http://www.google.si/books?hl=sl&lr=&id=Mr6Y45439A0C&oi=fnd&pg=PR15&dq=Multiple+nationality+and+international+law%3B+Alfred+M.+Boll&ots=VEeLgdjTtM&sig=35GOSedzNfwAWsh-qj-A7zy6gBs&redir_esc=y#v=onepage&q=Multiple%20nationality%20and%20international%20law%3B%20Alfred%20M.%20Boll&f=false

4.1. HAAŠKA KONVENCIJA O DOLOČENIH VPRAŠANJIH GLEDE KONFLIKTA ZAKONOV O DRŽAVLJANSTVU (1930)

Haaška konvencija iz leta 1930 je stopila v veljavo s 1. julijem 1937 in je edina univerzalna multilateralna pogodba na področju dvojnega državljanstva. A. M. Boll meni, da se konvencija posveča bolj preprečevanju apatridije, kot pa preprečevanju nastanka dvojnega državljanstva. Preprečevanju slednjega se posveča, sicer na diskriminacijski način, zgolj v primeru poročenih žensk.⁷³ Konvencija že v preambuli določi, da naj bi vsaka oseba imela državljanstvo in sicer imela naj bi le eno državljanstvo. Določa tudi, da bi morala mednarodna skupnost težiti k preprečevanju primerov apatridije in dvojnega državljanstva. V splošnih načelih določa kakšen naj bo odnos držav do dvojnih državljanov. V 1. členu pravi, da vsaka država sama določi koga bo štela za svojega državljana. V 3. členu določi, da dvojnega državljana lahko vsaka država, katere državljan je, šteje za svojega državljana.⁷⁴ V skladu z zadnjo določbo je tudi 2. člen ZDRS-UPB2, ki dvojnega državljana s slovenskim državljanstvom šteje zgolj za slovenskega državljana, če mednarodna pogodba ne določa drugače ter tudi 10. člen Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (ZMZPP), ki dvojnega državljana s slovenskim potnim listom, za potrebe tega zakona, šteje zgolj kot slovenskega državljana. Po 4. členu konvencije lahko država zavrne nudenje diplomatske zaščite svojemu državljanu proti državi, katere državljan je. Po 5. členu morajo tretje države dvojnega državljana obravnavati, kot da ima zgolj eno državljanstvo. Štetu ga morajo za državljana države v kateri prebiva oziroma za državljana države, s katero je v najtesnejši zvezi.⁷⁵

Aktivnost v mednarodnem pravu za omejitev dvojnega državljanstva se je nadaljevala tudi v pojavnem obdobju, vendar na regionalnem nivoju. Najintenzivneje se je proces odvijal v Evropi.⁷⁶

⁷³ A. M. Boll: MULTIPLE NATIONALITY AND INTERNATIONAL LAW (2007), str. 194-195, URL: http://www.google.si/books?hl=sl&lr=&id=Mr6Y45439AOC&oi=fnd&pg=PR15&dq=Multiple+nationality+and+international+law%3B+Alfred+M.+Boll&ots=VEeLgdiTtM&sig=35GOSedzNfwAWsh-qj-A7zy6gBs&redir_esc=y#v=onepage&q=Multiple%20nationality%20and%20international%20law%3B%20Alfred%20M.%20Boll&f=false

⁷⁴ Haaška konvencija o določenih vprašanih glede konflikta zakonov o državljanstvu, URL: : <http://eudo-citizenship.eu/InternationalDB/docs/Convention%20on%20certain%20questions%20relating%20to%20the%20conflict%20of%20nationality%20laws%20FULL%20TEXT.pdf>

⁷⁵ Haaška konvencija o določenih vprašanih glede konflikta zakonov o državljanstvu, URL: : <http://eudo-citizenship.eu/InternationalDB/docs/Convention%20on%20certain%20questions%20relating%20to%20the%20conflict%20of%20nationality%20laws%20FULL%20TEXT.pdf>

⁷⁶ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 159, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

4.2. KONVENCIJA O ZMANJŠANJU PRIMEROV VEČNACIONALNOSTI IN VOJAŠKE OBVEZNOSTI V PRIMERU VEČNACIONALNOSTI (1963)

Konvencija Sveta Evrope je bila sprejeta 6.5.1963, v veljavo je stopila z 28.3.1968.⁷⁷ Že v preambuli je opozorila, da lahko dvojno državljanstvo pripelje do težav, ter da je potrebno primere večkratnega državljanstva kar se da omejiti z medsebojnim sodelovanjem držav članic.⁷⁸ Prvi namen konvencije je bil vzpostaviti mehanizem, po katerem bi prišlo do avtomatične izgube državljanstva države članice, kolikor bi prišlo do pridobitve državljanstva v drugi državi članici.⁷⁹ Zmanjševanju primerov dvojnega državljanstva je posvečeno prvo poglavje. Člen 1 določa, da polnoletna oseba, ki prostovoljno pridobi državljanstvo druge države pogodbenice, avtomatično izgubi prvotno državljanstvo države pogodbenice. Enako velja za mladoletno osebo, če tako določi zakon države izvora. Mladoletniki, razen tistih, ki so ali pa so bili poročeni in so pridobili državljanstvo druge države pogodbenice *ipso iure*, torej ne po svoji volji, temveč na podlagi zakona (v primeru naturalizacije, na podlagi opcije ali pa po enemu od staršev), ravno tako izgubijo prvotno državljanstvo. Namen konvencije je bil tudi razrešiti problem dvojne vojaške obveznosti dvojnih državljanov. Ti naj bi služili vojaški rok zgolj v eni od držav pogodbenic.⁸⁰ 5. člen določa, da so vojaški obvezniki dolžni izpolniti vojaško obveznost do ene izmed držav pogodbenic. Način izvršitve vojaške obveznosti se lahko opredeli s posebnimi sporazumi med državami pogodbenicami, sicer pa se uporabijo pravila, ki jih določa konvencija v 6. členu. V skladu s tem členom vojaški obveznik služi vojaški rok v državi pogodbenici, v kateri ima stalno prebivališče (*ordinary residence*). Lahko pa se, do 19. leta starosti, odloči v kateri državi pogodbenici, katere državljan je, bo služil vojaški rok. Kolikor ima vojaški obveznik stalno prebivališče v državi, ki ni podpisnica pogodbe ali pa v državi pogodbenici in ni njen državljan, lahko izbira v kateri državi pogodbenici, katere državljan je, bo služil vojaški rok. Šteje se, da je oseba, ki je izpolnila vojaško obveznost, v skladu z določbami konvencije, v eni državi pogodbenici, s tem izpolnila tudi vojaško obveznost do vseh ostalih držav pogodbenic, katerih državljan je. Oseba, ki je že izpolnila vojaško obveznost v eni državi pogodbenici ter se nato preselila v drugo državo pogodbenico, se lahko šteje kot vojaški obveznik v rezervi zgolj v državi, v kateri ima stalno prebivališče.⁸¹

⁷⁷ http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publikacije/konvencije/po_vsebini/drzavljanstvo/

⁷⁸ Konvencija o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primerih več nacionalnosti, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/043.htm>

⁷⁹ B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 159, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

⁸⁰ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 91

⁸¹ 1-6. člen Konvencija o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primerih več nacionalnosti, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/043.htm>

Države pogodbenice, bilo jih je 13, ena za drugo odpovedujejo konvencijo. Zadnji primer je Republika Italija v letu 2010.⁸² 1977 sta konvencijo dopolnila dva protokola.

4.2.1. PROTOKOL, KI VNAŠA SPREMEMBE V KONVENCIJO TER DODATNI PROTOKOL H KONVENCIJI (1977)

Omembe vredne vsebinske spremembe, ki jih prinaša Protokol, ki vnaša spremembe v Konvencijo o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru več nacionalnosti, so na področju služenja vojaškega roka. Protokol doda, da je vojaško obveznost v drugih državah pogodbenicah izpolnila tudi oseba, ki je bila, v eni izmed držav pogodbenic katere državljanstvo ima, oproščena služenja vojaškega roka ali pa je vojaški rok služila civilno. Če država pogodbenica ne predpisuje obveznega služenja vojaškega roka, se šteje, da je dvojni državljan izpolnil vojaško obveznost do druge države pogodbenice, če ima v prvi stalno prebivališče. Slednje mora ohraniti v tej državi do določenega leta, drugače je še vedno vojaški obveznik v drugih državah pogodbenicah, katerih državljan je. Ravno tako se šteje, da je bila dolžnost služenja vojaškega roka, v drugih državah pogodbenicah, opravljena, če je oseba služila vojaški rok prostovoljno v državi pogodbenici, ki ne predpisuje obveznega služenja vojaškega roka.⁸³

Dodatni protokol h Konvenciji o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru več nacionalnosti državam podpisnicam nalaga odgovornost obveščanja drugih držav pogodbenic o odvzemu državljanstva na podlagi prvega poglavja Konvencije iz leta 1963.⁸⁴

Oba protokola ne prinašata drugačnega odnosa do dvojnega državljanstva. Kljub konvenciji iz leta 1963 je, v 70tih letih prejšnjega stoletja, število primerov dvojnega državljanstva raslo. Vzroka za to sta bila predvsem, v Zahodni Evropi, uvedeno načelo o enakopravnosti spolov v nacionalne zakonodaje ter množica migrantov, ki se je preselila iz Južne v Severno Evropo. Migranti so sebi in svojim otrokom želeli pridobiti državljanstvo, ne da bi hkrati pretrgali vezi z državo izvora. Omenjena razloga sta privedla do drugega protokola h konvenciji iz leta 1963.⁸⁵

⁸² O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 91

⁸³ 2. člen Protokol, ki vnaša spremembe v Konvencijo o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru več nacionalnosti, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/095.htm>

⁸⁴ 1. člen Dodatni protokol h konvenciji o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru več nacionalnosti, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/096.htm>

⁸⁵ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 92

4.2.2. DRUGI PROTOKOL, KI SPREMINJA KONVENCIJO O ZMANJŠANJU PRIMEROV VEČNACIONALNOSTI IN VOJAŠKE OBVEZNOSTI V PRIMERU VEČNACIONALNOSTI (1993)

Drugi protokol je naznanil spremembo v odnosu do dvojnega državljanstva v okviru Sveta Evrope. Protokol je že v preambuli poudaril pomembnost državljanstva države sprejemnice za integracijo migrantov.⁸⁶ Dopolnitev omogoča državam pogodbenicam, da v svoji zakonodaji, v določenih izjemah, navedenih v protokolu, dopustijo osebam, ki so pridobile državljanstvo druge države pogodbenice, da obdržijo izvorno državljanstvo.⁸⁷

Drugi protokol z vidika praktične uporabe ni pomemben, saj so ga ratificirale zgolj tri države. Pomemben je zaradi drugačnega pogleda na dvojno državljanstvo ter tudi zaradi dejstva, da se je z njim porodila ideja o posebni mednarodni pogodbi, ki bi vsebovala splošna načela s področja državljanstva. Ta ideja se je materializirala z Evropsko konvencijo o državljanstvu.⁸⁸

4.3. EVROPSKA KONVENCIJA O DRŽAVLJANSTVU (1997)

Konvencija zavezuje države pogodbenice, da dopustijo dvojno državljanstvo v primeru avtomatične pridobitve dvojnega državljanstva ob rojstvu otroka in ob sklenitvi zakonske zveze. V drugih primerih pa imajo države pogodbenice pravico, da same določijo ali dopuščajo dvojno državljanstvo ali ne. Tako je od notranjega prava države pogodbenice odvisno ali njen državljan, ki pridobi državljanstvo druge pogodbenice, izvorno državljanstvo obdrži ali pa to preneha. Ravno tako država sama določi ali se mora oseba, ki želi pridobiti ali ohraniti njeno državljanstvo, prvotnemu državljanstvu odpovedati ali pa ga lahko obdrži. Odpoved ali prenehanje drugega državljanstva pa ne sme biti postavljena kot pogoj za pridobitev ali ohranitev drugega državljanstva, če je ta pogoj nemogoč ali nerazumen. Poleg navedenega Konvencija določa še, da ima dvojni državljan, ki prebiva na območju države, katere državljan je, enake pravice in obveznosti, kot jih imajo drugi državljani.⁸⁹

Evropska konvencija se razlikuje od Konvencije iz leta 1963 po nevtralnem odnosu do dvojnega državljanstva, saj ga ne obsoja, kot tudi ne spodbuja.⁹⁰ Urejanje dopustnosti dvojnega državljanstva,

⁸⁶ B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 163-164, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

⁸⁷ 1. člen Drugi protokol, ki spreminja Konvencijo o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru več nacionalnosti, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/149.htm>

⁸⁸ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 92-93

⁸⁹ 14.-17. člen Evropska konvencija o državljanstvu, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/166.htm>

⁹⁰ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 93

skoraj v celoti, prepušča državam pogodbenicam.⁹¹ S tem se je interes držav, da se pravo na področju državljanstva ureja v skladu z njihovimi željami, postavil pred interes harmonizacije zakonodaj na področju državljanstva. O. W. Vonk meni, da so imele države takšen odnos tudi v primeru Konvencije iz leta 1963. Kljub preambuli, ki je določala, da je potrebno omejiti dvojno državljanstvo kolikor je le mogoče, ni preprečevala avtomatično pridobitev dvojnega državljanstva z rojstvom. Poleg tega se je 1. člen Konvencije s časom, s spremembami v Drugem protokolu, vedno manj striktno izvajal.⁹² Po mnenju nekaterih se je s sprejemom Evropske konvencije o državljanstvu: "... vzpostavila situacija, ko ne obstaja nikakršno splošno mednarodno pravilo glede dvojnega državljanstva in je urejanje tega vprašanja izključno prepuščeno suvereni odločitvi držav."⁹³

Konvencija posveča pozornost tudi vojaški obveznosti dvojnih državljanov. Namen 21. člena Evropske konvencije o državljanstvu je, da bi dvojni državljani vojaški obvezniki služili vojaški rok zgolj v eni državi pogodbenici, katere državljani so. Omenjeni člen je vsebinsko skladen z 5. in 6. členom Konvencije o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru več nacionalnosti. 22. člen konvencije ureja vojaško obveznost dvojnega državljanca v primeru civilnega služenja vojaškega roka in v primeru oprostitve služenja vojaškega roka. Omenjeni člen je vsebinsko skladen z 2. členom Protokola, ki vnaša spremembe v Konvencijo o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru več nacionalnosti.⁹⁴

4.4. PRAVO EVROPSKE UNIJE

Pogodba o delovanju Evropske unije⁹⁵ ureja pravice in pridobitev državljanstva EU in ne posveča pozornosti prirejenim dvojnim državljanstvom. Organi EU bodo le redko soočeni s tem vprašanjem, praviloma pa takrat, ko bi neupoštevanje državljanstva države članice zaradi dvojnega državljanstva posegalo v uveljavljanje pravic in/ali učinkovito izvajanje prava EU.

Z vidika dvojnega državljanstva je zanimiva odločitev Sodišča Evropske unije v primeru *C-369/90 Micheletti* [1992]. G. Micheletti je imel italijansko in argentinsko državljanstvo. V Španiji se je želel naseliti in ukvarjati z gospodarsko dejavnostjo. Španske oblasti so mu odrele pravico do prebivanja na njenem ozemlju, saj so v takšnih primerih, na podlagi španskega kolizijskega zakona, upoštevale

⁹¹ B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 164, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

⁹² O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 94

⁹³ G. Kojanec, Multiple nationality (2000), cit. po B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 164, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

⁹⁴ 21-22. člen Evropska konvencija o državljanstvu, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/166.htm>

⁹⁵ 20.-24. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije, URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:sl:PDF>

efektivno prebivališče, ki pa je bilo v tem primeru argentinsko. Micheletti po španski zakonodaji ni imel pravice do izvajanja štirih svoboščin (prosti pretok oseb, kapitala, storitev in dobrin), saj ga je ta štela kot argentinskega državljanja.⁹⁶ Sodišče je odločilo, da je državljanstvo ene od članic zadostno in da druge države članice ne smejo postavljati dodatnih pogojev za priznanje državljanstva, ki ga je podelila druga država članica. Kakršnakoli drugačna odločitev bi pomenila, da bi bil krog oseb, ki jim Skupnost podeljuje pravico do izvajanja štirih svoboščin, različen glede na notranje pravo držav članic.⁹⁷

4.5. BILATERALNE POGODBE

Eden od načinov reševanja problematike, ki jo poraja obstoj dvojnega državljanstva, je sklepanje mednarodnih sporazumov med državami. Eden prvih primerov sklepanja tovrstnih mednarodnih pogodb so, že zgoraj omenjene, t.i. *Bancroft Treties* med ZDA in določenimi evropskimi državami, državami Latinske Amerike ter Karibov. Pogodbe so določale, da je oseba, ki se je preselila v ZDA, ob izpolnjevanju določenih pogojev, pridobila ameriško državljanstvo in se s tem odpovedala izvirnemu državljanstvu. Večina bilateralnih pogodb je, tako kot zgoraj omenjeni primer, skušala preprečiti dvojno državljanstvo. Nekatere pogodbe, na primer med Španijo in nekaterimi državami v Latinski Ameriki, pa niso zgolj dovoljevale in urejale temveč celo spodbujale dvojno državljanstvo zaradi socialnih, kulturnih ter zgodovinskih povezav med narodoma.⁹⁸

5. PRAVNI PROBLEMI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA

5.1. VPRAŠANJE LOJALNOSTI

Zgodovinsko gledano je državljanstvo izšlo iz lojalnosti. V fevdalnem sistemu se je od podložnikov pričakovala zvestoba do suverena, bili so dolžni izpolnjevati njegova navodila ter mu služiti. Sprva je bila lojalnost do države razlog za obstoj državljanstva, sčasoma pa se je začela obravnavati kot posledica obstoja državljanstva.⁹⁹ Država tudi danes pričakuje, da ji bodo njeni državljani zvesti. Ti slednje izkazujejo s plačevanjem davkov ter izpolnjevanjem ostalih zakonskih obveznosti, ki jih imajo do države. Kako pomembna je, še vedno, zvestoba za države vidimo na primeru oporečnikov na Kitajskem ali t.i. žvižgačev v ZDA.

⁹⁶ C-369/90 *Micheletti* [1992], URL: <http://www.eucaselaw.info/micheletti-1992/>

⁹⁷ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 95-96

⁹⁸ E. Horváth: MANDATING IDENTITY (2008), str. 221-223

⁹⁹ N. Bar-Yaacov: DUAL NATIONALITY (1961), str. 257-258

Vprašanje pri dvojnih (ali večkratnih) državljanih pa je v tem, ali le-ti lahko izpolnjujejo svoje obveznosti do obeh držav ter hkrati ne ravnajo nelojalno do katere izmed držav katerih državljani so. Nasprotniki dvojnega državljanstva pogosto menijo, da je zvestoba do države ekskluzivna in neločljiva. Tovrstni argumenti so značilni za svetovno ureditev devetnajstega stoletja; mednarodno sodelovanje je bilo omejeno, zavezištva med državami so bila začasna in oportunistična, tako da je bila lahko zvestoba dvema državam danes dobrodošla a že jutri nezaželena. Danes se, vsaj v Evropi, zakonodaja vedno bolj harmonizira, procesi sprejemanja odločitev se vedno bolj selijo na nadnacionalno raven, do vojn prihaja redkeje oziroma te večinoma nastajajo znotraj držav. Nekateri avtorji so mnenja, da lojalnost dvojnega državljanca eni državi ne pomeni avtomatične nezvestobe drugi državi¹⁰⁰ ter, da "...je zahteva po absolutni nacionalni lojalnosti lahko le znak totalitarizma."¹⁰¹ Kljub temu pa se vprašanje lojalnosti še vedno pojavlja v povezavi z dvojnimi državljanstvom. V Nemčiji se je, v postopku sprejemanja zakonodaje, ki je uvedla liberalnejši odnos do dvojnega državljanstva, pojavilo vprašanje lojalnosti kot argument proti tovrstni ureditvi. Nekateri so menili, da bi dvojni državljanji predstavljali varnostno grožnjo državi prebivanja.¹⁰² Dvomi v lojalnost dvojnih državljanov so se, v 90-tih letih, pojavili tudi pri nas. Želelo se je tudi zakonsko odpraviti dvojno državljanstvo, kampanja pa je bila usmerjena predvsem proti dvojnimi državljanom z izvorom v drugih republikah bivše Jugoslavije.¹⁰³ Vzrok za tovrstne argumente so, po vsej verjetnosti, zgolj predsodki. Kot zanimivost bi omenil, da so skozi zgodovino nastali miti o vohunski dejavnosti dvojnih državljanov in možnosti, da bi sodelovali v sabotažah zoper državo sprejema.¹⁰⁴

Zdi se, da lahko, v demokratičnih ureditvah, posameznik izkazuje zadostno mero lojalnosti državi v kateri prebiva, kljub dejstvu, da ima več kot eno državljanstvo¹⁰⁵ ter, da se je argument ekskluzivne lojalnosti izkazal za "...neprepričljive[ga] v kontekstu 21. stoletja."¹⁰⁶ Verjetno več zaskrbljenosti povzroča dvom v lojalnost dvojnih državljanov, ki zasedajo visoke politične funkcije in v okviru svojih pristojnosti odločajo o razmerjih s tujo državo katere državljani so ali pa vojaške osebe v času vojne,

¹⁰⁰ D. A. Martin: Introduction: the trend toward dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 11-12

¹⁰¹ T. A. Aleinikoff in D. Klusmayer: CITIZENSHIP POLICIES (2002), cit. po B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 165, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

¹⁰² E. Østergaard-Nielsen: Dual citizenship (2008), str. 7 URL: <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/200807/20080702ATT33270/20080702ATT33270EN.pdf>

¹⁰³ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 174, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

¹⁰⁴ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 160, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

¹⁰⁵ D.A.Martin: Introduction: the trend toward dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 12

¹⁰⁶ B. Kežar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 165, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

kot pa (ne)lojalnost "običajnih" dvojnih državljanov. Mogoče bodo države, v bližnji prihodnosti, ponovno posvečale več pozornosti lojalnosti do države zaradi mednarodnega terorizma.¹⁰⁷

5.2. DVOJNA VOLILNA PRAVICA

Različne države imajo različna stališča glede volilne pravice svojih državljanov nerezidentov. Nekatere prepovedujejo, z določenimi izjemami, izvrševanje volilne pravice svojim državljanom nerezidentom, druge volilno pravico omejujejo po tem, ko državljan določeno obdobje biva v tujini. Tretja skupina držav dopušča udeležbo na volitvah državljanom, če se ti, za čas volitev, vrnejo domov. Spet druge države pa dovoljujejo oddajo glasu v državi prebivanja preko pošte ali diplomatskih (in konzularnih) predstavništav.¹⁰⁸ Obstajajo pa tudi države, ki določajo, da je udeležba na volitvah obvezna tudi za nerezidente.¹⁰⁹ Izvrševanje volilne pravice (in ostalih političnih pravic) je bilo vedno tesno povezano z vprašanjem zvestobe državi.¹¹⁰

Prva dilema, ki se poraja v zvezi z volilno pravico dvojnih državljanov je, ali ti sploh smejo voliti v državi prebivanja. Očitki zoper volilno pravico dvojnih državljanov so, da bodo ti volili manj odgovorno, saj se lahko kadarkoli preselijo v državo izvora ter se tako izognejo posledicam, ki nastanejo zaradi izvolitve določene (skrajne) politične opcije.¹¹¹ Sam dvomim v utemeljenost tega očitka, saj menim, da je zelo majhen delež (dvojnih) državljanov pripravljenih, kar čez noč, pustiti za sabo urejeno življenje ter se preseliti v slabo poznano ali nepoznano okolje. Menim, da so dvojni državljanji prav tako (ne)odgovorni volivci kot vsi ostali državljanji. Po mnenju Martina večina dvojnih državljanov ostane v državi prebivanja dovolj dolgo, da občuti morebitne negativne posledice, ki jih prinese novoizvoljena oblast.¹¹² Drugi očitek je, da so dvojni državljanji marionete v rokah države izvora, ki preko njih želijo vplivati na politiko države sprejema. Ta očitek, po mnenju nekaterih, ni povsem brez osnove. Znana sta primera Mehike ter Turčije, ki sta želeli preko emigrantov z dvojnimi državljanstvom vplivati na politiko ZDA oziroma evropskih držav (Turčija je želela verjetno vplivati predvsem na politiko Nemčije). Zdi se neverjetno, da bi dvojni državljanji slepo sledili željam države izvora.¹¹³ Obstaja tudi možnost, da bi državljan države A z leti razvil naklonjenost do države B, pa čeprav nima njenega državljanstva, in ga nikoli ni imel, ter bi naklonjenost do druge države vplivala na njegovo izbiro na volitvah. Kljub vsemu njegova volilna pravica, zaradi naklonjenosti drugi državi,

¹⁰⁷ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 75

¹⁰⁸ P. J. Spiro: Political rights and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 137

¹⁰⁹ E. Østergaard-Nielsen: Dual citizenship (2008), str. 9 URL:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/200807/20080702ATT33270/20080702ATT33270EN.pdf>

¹¹⁰ P. J. Spiro: Political rights and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 135

¹¹¹ D. A. Martin: Introduction: the trend toward dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 12

¹¹² D. A. Martin: Introduction: the trend toward dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 13

¹¹³ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 75

ne more biti omejena.¹¹⁴ Po mojem mnenju volilna pravica dvojnega državljana ne bi smela biti omejena (razen pod enakimi pogoji, kakršni veljajo za ostale državljane države sprejema), ne glede na njegovo naklonjenost ali povezanost z državo izvora.

Druga dilema je ali so dvojni državljani upravičeni do udeležbe na volitvah v državi izvora. Za nekatere države je to vprašanje precejšnjega pomena, saj imajo določene države številčne diaspore, nekatere celo večje, kot je prebivalcev v državi sami (npr. Armenija).¹¹⁵ Nekateri so prepričani, da državljani, ki prebivajo v tujini, niso dobro informirani glede dogajanja v državi. Obstajajo tudi mnenja, da bi morale biti politične pravice odvisne od prispevkov in dajatev državi izvora.¹¹⁶ Pojavljajo se tudi očitki, da dvojni državljani ne bodo volili odgovorno, saj prebivajo v drugi državi in jih ne bodo prizadele posledice spremembe oblasti. A mnogi dvojni državljani so davčni zavezanci, lastniki nepremičnin, vojaški obvezniki v državi izvora in jih morebitna sprememba politike še kako prizadene.¹¹⁷

Poraja pa se tudi vprašanje pravičnosti dvojne volilne pravice. Vprašanje je, ali imajo dvojni državljani več političnih pravic, kot ostali in ali to vpliva na enakopravnost med državljani. Nekateri avtorji menijo, da udeležba na volitvah v dveh različnih državah ne krši načela 'en volivec, en glas', saj je oseba udeležena v posamičnih volitvah zgolj z enim glasom¹¹⁸ (razen izjem, kot je dvojna volilna pravica pripadnikov manjšin pri nas). Zgodovinsko gledano je bila volilna udeležba volilnih upravičencev živečih v tujini tradicionalno nizka. S praktičnega vidika tako ni bistveno vplivala na enakopravnost med državljani (tako tudi Spiro¹¹⁹). Martin na to pravi, da dosedanja praksa še ne pomeni, da bo tako tudi v bodoče, še posebno zaradi napredka tehnologije (na primer elektronske volitve v Estoniji). Pravi tudi, da se države vedno bolj povezujejo na regionalnem in mednarodnem nivoju ter, da imajo organi teh povezav vedno več značilnosti nadnacionalnega odločanja. Oseba, ki ima pravico voliti v dveh članicah takšnega združenja ima, vsaj na simbolični ravni, več pravic kot ostali. Martin predlaga (kot tudi Hailbronner¹²⁰), da bi opisani položaj razrešili s spremembo zakonodaj, ki bi dvojnim državljanom dovoljevale udeležbo zgolj na volitvah v državi prebivanja.¹²¹

Naša volilna zakonodaja (7. člen Zakon o volitvah v Državni zbor, 2. člen Zakon o volitvah predsednika republike, 5. člen Zakon o lokalnih volitvah in 10. člen Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament) določa, da ima aktivno volilno pravico vsak državljan, ki je dopolnil 18 let. Državljan, ki imajo stalno prebivališče v tujini lahko, če to dopuščajo predpisi države gostiteljice

¹¹⁴ D. A. Martin: Introduction: the trend toward dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 13

¹¹⁵ E. Horváth: MANDATING IDENTITY (2008), str. 287

¹¹⁶ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 76

¹¹⁷ P. J. Spiro: Political rights and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 139

¹¹⁸ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 76

¹¹⁹ P. J. Spiro: Political rights and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 138

¹²⁰ K. Hailbronner: Rights and duties of dual nationals, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 26

¹²¹ D. A. Martin: Introduction: the trend toward dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 14

ali pa mednarodni sporazum, glasujejo preko pošte ali na diplomatskih in konzularnih predstavništvih (82. člen ZVDZ, 20. člen ZVPR). Na podlagi navedenega lahko sklepam, da lahko slovenski dvojni državljani izvršujejo volilno pravico brez omejitev, ki bi bile osnovane na podlagi dejstva, da imajo dvojno državljanstvo.

5.3. OPRAVLJANJE JAVNIH FUNKCIJ

V primerjavi z volilno pravico je zasedanje visokih javnih funkcij dvojnih državljanov precej bolj sporno vprašanje. Nekateri avtorji so mnenja, da imajo države legitimno pravico, da zahtevajo od dvojnega državljana, da se odpove drugemu državljanstvu, preden zasede visoko javno funkcijo (to pa naj ne bi veljalo za nižje funkcionarje, z izjemo varnostnih agencij).¹²²

Tradicionalno so mnoge zakonodaje določile odvzem državljanstva kot posledico za opravljanje javnih funkcij v tuji državi. Danes zgolj peščica držav nadaljuje s tovrstno prakso (tak primer je Italija¹²³). Nekatero državo že na ustavni ravni prepovedujejo dvojnemu državljanu opravljanje določenih (svojih) funkcij. Dilema je tesno povezana z vprašanjem lojalnosti državi in bojznijo, da bi dvojni državljani delovali v interesu tuje, potencialno sovražne, države. Spiro je mnenja, da je v današnjem svetu vedno več sodelovanja med državami in da je možnost za sovražnost med veliko večino držav skoraj nična. Meni tudi, da obstajajo znaki, da bodo omejitve, ki dvojnemu državljanu prepovedujejo opravljanje določenih funkcij, omiljene. V primeru visokih funkcionarjev, ki so na svoje pozicije voljeni, bi ti morali, v času kampanje, razkriti, da imajo dvojno državljanstvo. Volivci pa bi se nato sami odločili ali takšnim osebam dovolj zaupajo ali ne.¹²⁴

V praksi je vprašanje ali smejo dvojni državljani opravljati javne funkcije, dvignilo že precej prahu. Prihajalo je tudi že do primerov, ko so se funkcionarji, pred nastopom funkcije, odpovedali drugemu državljanstvu, da ne bi povzročali razburjenja.¹²⁵ Vonk (tako tudi Spiro¹²⁶) predlaga, da bi, namesto prepovedi opravljanja določenih javnih funkcij, uzakonili dolžnost dvojnih državljanov, da se, v primeru kolizije interesov, izločijo iz obravnave spornega primera.¹²⁷

V Zakonu o javnih uslužbencih in Zakonu o funkcionarjih v državnih organih nisem zasledil določbe, ki bi prepovedovala zasedbo delovnega mesta javnega uslužbenca ali položaja javnega funkcionarja dvojnemu državljanu. Znan je primer ministra za okolje Roka Žarnića, ki je imel v času ministirovanja

¹²² K. Hailbronner: Rights and duties of dual nationals, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 26

¹²³ http://www.esteri.it/MAE/EN/Italiani_nel_Mondo/ServiziConsolari/Cittadinanza.htm

¹²⁴ P. J. Spiro: Political rights and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 147-150

¹²⁵ E. Horváth: MANDATING IDENTITY (2008), str. 288

¹²⁶ P. J. Spiro: Political rights and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 151

¹²⁷ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 77

poleg slovenskega tudi hrvaško državljanstvo.¹²⁸ Precej bolj zahtevna pri izbiri kadrov pa je Slovenska varnostno-obveščevalna agencija. Njeni uslužbenci morajo biti izključno državljani Republike Slovenije, s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.¹²⁹ Podobno velja za poklicno delo na obrambnem področju (glej spodaj).

5.4. VPOKLIC IN SLUŽENJE VOJAŠKEGA ROKA

Tudi služenje vojaškega roka je vprašanje lojalnosti do države. V 19. stoletju države izvora pogosto niso želele priznati odreka državljanstva moškim državljanom, saj so jih želele vpoklicati v svojo vojsko. To je bil tudi eden od razlogov za prve primere dvojnega državljanstva.¹³⁰

Kot je razvidno iz poglavja "Dvojno državljanstvo v mednarodnem pravu", je mednarodna skupnost želela rešiti problematiko dvojnega služenja vojaškega roka s Konvencijo o zmanjšanju primerov več nacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru več nacionalnosti in s protokolom, ki jo spreminja ter z Evropsko konvencijo o državljanstvu. Vsebinske rešitve sprejete v obeh dokumentih so identične. Slovenije, v obeh primerih, ni med državami podpisnicami.¹³¹

Kriteriji za služenje vojaškega roka se med državami razlikujejo. V nekaterih vojskah lahko služijo tudi tujci z urejenim stalnim prebivališčem, pogosteje pa se zahteva državljanstvo. Redkeje država določi, da oseba ne sme imeti dvojnega državljanstva.¹³² Takšno ureditev sprejema tudi Zakon o obrambi, ki za poklicno delo na obrambnem področju zahteva, da ima zaposleni zgolj slovensko državljanstvo (88. člen Zakon o obrambi). Države lahko od dvojnega državljanca zahtevajo služenje v obeh vojskah, v kolikor je vojaško obveznost izpolnil v eni državi, ne pa v drugi, ga lahko druga država sankcionira. Država lahko določi sankcije tudi za svojega državljanca, ki je služil v tuji vojski. Sankcije varirajo; možni so odvzem državljanstva (npr. Italija¹³³), zaseg premoženja¹³⁴, zaporna kazen.¹³⁵ Znani so primeri nekaterih naturaliziranih državljanov, ki niso želeli odpotovati v državo izvora, saj so se bali vpoklica v vojsko, kljub temu, da so se izvirnemu državljanstvu odrekli. Nekateri države namreč še danes ne želijo priznati odreka državljanstva, če je do njega prišlo, preden je oseba odslužila vojaški rok.¹³⁶ V izogib napetostim zaradi služenja vojaškega roka dvojnih državljanov, bi morale države pristopiti k mednarodnim pogodbam (kot je Evropska konvencija o državljanstvu) ali pa problematiko urediti

¹²⁸ Š.Ro./STA: Roko Žarnić novi okoljski minister, URL: <http://www.delo.si/clanek/99156> (12. 2. 2010)

¹²⁹ 27. člen Zakon o Slovenski obveščevalno-varnostni agenciji (ZSOVA-UPB2)

¹³⁰ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 81

¹³¹ http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publicacije/konvencije/po_vsebini/drzavljanstvo/

¹³² S. H. Legomsky: Dual nationality and military service, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 86-87

¹³³ http://www.esteri.it/MAE/EN/Italiani_nel_Mondo/ServiziConsolari/Cittadinanza.htm

¹³⁴ O. Reermann: Dual nationality and military service, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 128

¹³⁵ R. Koslowski: Challenges of international cooperation, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 168

¹³⁶ S. H. Legomsky: Dual nationality and military service, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 89

bilateralno. Bilateralne pogodbe vprašanje rešujejo z dvema različnima pristopoma. Po prvem dvojni državljan sam odloči v kateri državi bo služil vojaški rok (nekatero pogodbe omogočajo izbiro zgolj, če oseba prebiva v tretji državi). Pri drugem pristopu pa je odločilno stalno prebivališče. Nekatere rešitve pa so mešanica obeh pristopov (npr. oseba je dolžna služiti vojaški rok v državi stalnega prebivališča, razen če se do določenega leta starosti ne odloči za drugo državo).¹³⁷ Nekateri avtorji so mnenja, da bi pri določitvi države služenja morali več pozornosti posvetiti vprašanju lojalnosti. Hailbronner tako nasprotuje prvemu pristopu, po katerem bi dvojni državljan lahko služil vojsko v državi, v kateri nima stalnega prebivališča.¹³⁸ Dvojnemu služenju vojaškega roka bi se lahko izognili tudi z ukinitvijo obveznega služenja vojaškega roka. V nekaterih državah potekajo razprave tudi v to smer, a zdi se, da do takšne ureditve ne bo prišlo (Avstrija in Švica sta pred kratkim zavrnila to možnost).

Težje rešljivi položaj nastane, če pride do konflikta med državo prvega državljanstva in državo drugega državljanstva ali njeno zaveznico. Kljub temu, da vojne niso tako pogoste kot v preteklosti in da do večine konfliktov prihaja znotraj držav, je tovrstna situacija še vedno možna. Mednarodno pravo prepoveduje, po mnenju nekaterih ni pomembno ali gre za osebo z enim ali več državljanstvi,¹³⁹ prisiljenje posameznika v sodelovanje v vojaških operacijah, usmerjenih proti njegovi državi.¹⁴⁰ Konvencija o zakonih in običajih vojne na kopnem je prešla pod običajno mednarodno pravo ter zavezuje tudi države nepodpisnice. V Zakonu o obrambi nisem zasledil določbe, ki bi dvojne državljanke izključevala iz mobilizacije v času vojne proti državi njihovega drugega državljanstva. Zakon pa v 4. členu določa, da obramba poteka v skladu z načeli mednarodnega vojnega prava oziroma sprejetimi mednarodnimi obveznostmi (4. člen ZObr-UPB1). Na podlagi tega sklepam, da dvojnih državljanov v času vojne z državo njihovega drugega državljanstva, ne bi smeli (prisilno) vpoklicati. Do večjega problema pride, če (dvojni) državljan prostovoljno služi v sovražni vojski. Nekatere države tovrstno početje sankcionirajo z odvzemanjem državljanstva, praktično vse države pa določajo kazenske sankcije za služenje v sovražni vojski.¹⁴¹ Slovenski kazenski zakonik predvideva zaporno kazen do deset let za državljan RS, ki med vojno ali oboroženim spopadom služi v vojski ali drugih sovražnikovih silah ali sodeluje v spopadih kot borec proti RS ali njeni zaveznici (368. člen Kazenski zakonik). Zakon o državljanstvu določa, da se slovenskemu državljanu lahko odvzame državljanstvo, če škoduje interesom RS kot pripadnik tuje obveščevalne službe, z delom v državnem organu ali

¹³⁷ S. H. Legomsky: Dual nationality and military service, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 95-96

¹³⁸ K. Hailbronner: Rights and duties of dual nationals, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 26

¹³⁹ S. H. Legomsky: Dual nationality and military service, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 119

¹⁴⁰ 23. člen IV haška konvencija o zakonih in običajih vojne na kopnem, URL:

<http://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Article.xsp?action=openDocument&documentId=61CDD9E446504870C12563CD00516768>

¹⁴¹ S. H. Legomsky: Dual nationality and military service, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 119-120

organizaciji tuje države (26. člen ZDRS-UPB2). Jaz si to določbo razlagam tako, da bi lahko bilo državljanstvo odvzeto tudi (dvojnemu) državljanu RS, udeležencu vojaških enot sovražne vojske, ki bi na ta način škodil interesom RS. Kolikor bi se dvojni državljan čutil bolj povezanega z državo stalnega prebivališča in se, v vojnem stanju, priključil njenim vojaškim enotam, bi, po mojem mnenju, država njegovega drugega državljanstva imela legitimno pravico do odvzema državljanstva ter tudi kazenskega pregona, saj menim, da bi se v tem primeru moral dvojni državljan obravnavati enako kot njegovi sodržavljanji z enim državljanstvom. Odvzemu državljanstva in kazenskemu pregonu pa bi se dvojni državljan lahko izognil z odrekom drugemu državljanstvu.

5.5. EKSTRADICIJA

Ekstradicija je instrument mednarodnega sodelovanja v kazenskih zadevah. Država v kateri je bilo kaznivo dejanje domnevno izvršeno je, zaradi praktičnih razlogov, v ugodnejšem položaju za vodenje kazenskega postopka, kot država, kjer je bil domnevni storilec ujet. Večina držav tradicionalno svojih državljanov ne izroča. Pravilo izvira iz ideje osebne lojalnosti in zaščite; državljan je lojalen zgolj svoji državi, ta pa ga je dolžna zaščititi.¹⁴² Pravilo je vključeno tudi v Evropsko konvencijo o izročitvi, ki podpisnicam omogoča zavrnitev izročitve lastnega državljana sopogodbenci.¹⁴³ V skladu s tem Zakon o kazenskem postopku določa, da se, kolikor to ni v nasprotju z mednarodno pogodbo, slovenskih državljanov ne sme izročati (521., 522. člen Zakon o kazenskem postopku). Izjema je izročanje državljanov med članicami Evropske unije (in Norveške ter Islandije),¹⁴⁴ za kar je bilo potrebno spremeniti tudi Ustavo (47. člen Ustava Republike Slovenije).

Če je dvojni državljan kazensko preganjan v državi prvega državljanstva in prebegne v državo drugega državljanstva, ga druga država šteje zgolj kot svojega državljana in ga, v odsotnosti mednarodnega sporazuma, ki bi določal drugače, ne izroči drugi državi. Tudi dejstvo, da je državljan tesneje povezan s prvo državo (npr. tam ima urejeno stalno prebivališče) ne spremeni ničesar, saj vprašanje dominantnega ali efektivnega državljanstva na področju ekstradicije v mednarodnem pravu ni bilo načeto. Po mnenju Oeterja je dvojno državljanstvo zgolj del opisanega problema, saj lahko do istega položaja pride tudi, če kaznivo dejanje zagreši oseba z enim državljanstvom ter nato zbeži v domovino.¹⁴⁵ Dvojni državljan ima zgolj to prednost pred 'mono - državljanom', da ima več pribežališč. Oeter meni, da bi lahko države dilemo rešile z odpravo prepovedi izročanja svojih

¹⁴² Oeter, Stefan: Effect of nationality and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 57-59

¹⁴³ 6. člen Evropska konvencija o izročitvi, URL:

http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publicacije/konvencije/024/index.html

¹⁴⁴ Postopek za prijetje in predajo med državami članicami ureja Zakon o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (ZSKZDČEU-1)

¹⁴⁵ Oeter, Stefan: Effect of nationality and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 59

državljanov (na mednarodni ravni). Nacionalna sodišča pa bi presojala utemeljenost zahteve za izročitev.¹⁴⁶

5.6. DIPLOMATSKA ZAŠČITA

Institut diplomatske zaščite je uveljavljanje mednarodne odgovornosti držav za kršenje mednarodnih obveznosti do tuje fizične ali pravne osebe. Če prizadeti ne doseže zadoščenja, lahko njegova država prevzame zahtevek ter ga s tem povzdigne na mednarodno raven.¹⁴⁷ V zvezi z dvojnimi državljani se porajata dve dilemi. Prva je ali lahko država prvega državljanstva uporabi institut proti državi drugega državljanstva. Drugi problem pa je, katera od držav dvojnega državljanstva ga bo lahko zaščitila proti tretji državi.

Haaška konvencija o določenih vprašanjih glede konflikta zakonov o državljanstvu v 4. členu določa, da država prvega državljanstva ne sme nuditi diplomatske zaščite dvojnemu državljanu proti državi njegovega drugega državljanstva.¹⁴⁸ Navedeni člen poudarja načelo enakopravnosti med državami v mednarodnem pravu, po katerem imata obe državljanstvi enako težo, tako da nobena izmed držav dvojnega državljanstva ne more intervenirati z diplomatsko zaščito pri drugi.¹⁴⁹ Kljub temu, da je bilo to pravilo uporabljeno v praksi držav, je postopoma, z izjemami, izgubilo svoj pomen.¹⁵⁰ Prva izjema od tradicionalnega pravila, določenega v 4. členu, so primeri zahtevkov za diplomatsko zaščito v primeru kršitev človekovih pravic. Nekateri avtorji so mnenja, da je zaščita možna, v določenih okoliščinah, tudi če oseba, ki se jo želi zaščititi, nima državljanstva države, ki diplomatsko posreduje.¹⁵¹ Druga izjema od 4. člena je načelo dominantnega ali efektivnega državljanstva (več o pravilu spodaj). Mednarodni tribunali so, v primerih ko je šlo za dvojnega državljanstva, pogosto ugodili zahtevku za mednarodno zaščito države, katere državljanstvo je bilo, v primerjavi z državljanstvom druge države, dominantnejše. Poleg tega pravilo o dominantnem državljanstvu v sodobni literaturi vedno bolj nadomešča tradicionalno pravilo. A ne v vseh primerih. Hailbronner je mnenja, da pravilo dominantnega državljanstva nadomešča tradicionalno pravilo zgolj v primerih, ko je eno od

¹⁴⁶ Oeter, Stefan: Effect of nationality and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 59-60

¹⁴⁷ A. Vidmar: Diplomatska zaščita, v: ZBORNIK ZNANSTVENIH RAZPRAV (2008), str. 90, URL: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zakonodaja_in_dokumenti/knjiznica/mzz_zbornik_kor.pdf

¹⁴⁸ 4. člen Haaška konvencija o določenih vprašanjih glede konflikta zakonov o državljanstvu, URL: : <http://eudo-citizenship.eu/InternationalDB/docs/Convention%20on%20certain%20questions%20relating%20to%20the%20conflict%20of%20nationality%20laws%20FULL%20TEXT.pdf>

¹⁴⁹ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 78-79

¹⁵⁰ K. Hailbronner: Rights and duties of dual nationals, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 22

¹⁵¹ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 81

državljanstev formalno (npr. državljan živi, dela v državi drugega državljanstva).¹⁵² Nekateri avtorji menijo, da se pravili ne izključujeta, temveč se dopolnjujeta¹⁵³ (tako tudi Hailbronner¹⁵⁴).

V 5. členu pa konvencija določa, da tretje države dvojnega državljana obravnavajo, kot da ima le eno državljanstvo. Tretje države dvojnega državljana štejejo za državljana tiste države, v kateri ima urejeno stalno prebivališče ali pa državljana države s katero je, glede na vse okoliščine, v najtesnejši zvezi.¹⁵⁵ 5. člen zajema pravilo o dominantnem državljanstvu. Gre za idejo, da naj prevlada tisto državljanstvo, ki ga dvojni državljan dejansko uporablja (dominantnost oziroma učinkovitost se lahko presoja glede na kraj rezidence, dolžino bivanja, zaposlitev, kraj plačevanja davkov, služenje vojaškega roka, kraj izobraževanja, kraj kjer ima oseba odprte bančne račune itd.¹⁵⁶). Pravilo zajema rešitev vprašanja katera država ima pravico do posredovanja pri tretji državi, ko gre za dvojnega državljana.¹⁵⁷ Obstaja tudi druga rešitev tega vprašanja; v letu 2004 je Komisija OZN za mednarodno pravo sprejela osnutek nove ureditve diplomatske zaščite, po kateri bi lahko dve ali več držav skupaj zaščitile svojega državljana, ki potrebuje diplomatsko zaščito v tretji državi.¹⁵⁸

5.7. DVOJNA OBDAVČITEV

Med skrbmi, povezanimi z dvojnimi državljanstvom, najdemo tudi strah pred večkratnim obdavčevanjem dvojnih državljanov.¹⁵⁹

Republika Slovenija določa davčne zavezanca na podlagi dveh okoliščin. Rezidente obdavčuje po načelu obdavčitve po svetovnem dohodku, kar pomeni, da davčna osnova zajema vse dohodke, ki so nastali v in izven Slovenije. Nerezidenti pa so obdavčeni zgolj za dohodke, ki imajo vir v Sloveniji. Dvojno obdavčitev se odpravlja z zakonodajo (npr. Zakon o dohodnini) in, primarno, z mednarodnimi

¹⁵² K. Hailbronner: Rights and duties of dual nationals, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 22-24

¹⁵³ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 79

¹⁵⁴ K. Hailbronner: Rights and duties of dual nationals, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 25

¹⁵⁵ 5. člen Haaška konvencija o določenih vprašanjih glede konflikta zakonov o državljanstvu, URL: :

<http://eudo-citizenship.eu/InternationalDB/docs/Convention%20on%20certain%20questions%20relating%20to%20the%20conflict%20of%20nationality%20laws%20FULL%20TEXT.pdf>

¹⁵⁶ M. Delliniger: Something is Rotten, v: Journal of Transnational, 20 (2010-2011) 1, str. 55-56, URL:

http://heinonline.org/HOLE/Page?handle=hein.journals/jtrnlwp20&div=5&collection=journals&set_as_cursor=5&men_tab=srchresults&terms=dual|citizenship&type=matchall#58

¹⁵⁷ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 78-79

¹⁵⁸ M. Delliniger: Something is Rotten, v: Journal of Transnational, 20 (2010-2011) 1, str. 55, URL:

http://heinonline.org/HOLE/Page?handle=hein.journals/jtrnlwp20&div=5&collection=journals&set_as_cursor=5&men_tab=srchresults&terms=dual|citizenship&type=matchall#58

¹⁵⁹ B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 159, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

pogodbami.¹⁶⁰ Slovenija tako določa davčne zavezanca na podlagi rezidence in vira dohodka, tako kot večina držav. Edini državi, ki določata obveznost plačila davka na podlagi državljanstva, sta ZDA in Eritreja.¹⁶¹ V želji, da bi se izognili plačilu davka, se mnogi dvojni ameriški državljani ameriškemu državljanstvu odrečejo. Ameriška zakonodaja pa, v določenih okoliščinah, za davčne zavezanca določa celo bivše državljane.¹⁶² Če dvojni državljan nima državljanstva omenjenih držav, potem dvojno državljanstvo samo po sebi ne povzroča nobenih problemov v zvezi s plačilom davkov. Problemu pa se je možno rešiti tudi s sklenitvijo bilateralne pogodbe med državama.

Kot zanimivost bi omenil tudi možnost pridobitve 'ekonomskega državljanstva'. Določene države, kot na primer Dominika, Zelenortski otoki, Grenada itd., ki so pogosto tudi davčne oaze, ponujajo svoje državljanstvo za različne vsote. Kupci se lahko, na podlagi kupljenega (drugega) državljanstva, izognejo plačilu davkov, potujejo brez viz, ki bi jih sicer morali pridobiti, lažje se lahko izognejo organom pregona v izvornih državah. Omenjene probleme bi lahko rešili s prepovedjo 'ekonomskega državljanstva', s pritiskom mednarodne skupnosti na države, ki jih ponujajo, torej z omejevanjem dvojnega državljanstva. Lahko pa bi izbrali manj represiven ukrep in okrepili sodelovanje med državami, ki prodajajo svoja državljanstva in ostalimi državami na davčnem področju in področju preganjanja organiziranega kriminala.¹⁶³

5.8. DRUGI PROBLEMI, KI JIH PORAJA OBSTOJ DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA

Mednarodno zasebno pravo oziroma kolizijski zakoni, v razmerjih z mednarodnim elementom, določajo različne navezne okoliščine, ki napotujejo na uporabo določenega pravnega reda. Zaradi neuskkljenosti zakonodaj prihaja do konfliktov glede prava, ki naj se uporabi. Tudi dvojno državljanstvo lahko privede do nastanka pravnih problemov, če je v kolizijskem zakonu državljanstvo opredeljeno kot navezna okoliščina v obeh državah dvojnega državljana. Do zapletov zaradi dvojnega državljanstva prihaja na področju civilnih statusov (poroka, posvojitve), dedovanja, osebnega imena. Kljub temu, da se stalno prebivališče, kot navezna okoliščina, v kolizijskih zakonih vedno bolj uporablja v primerjavi z državljanstvom, pa je državljanstvo še vedno prevladujoče na področju civilnih statusov.¹⁶⁴

¹⁶⁰ http://www.durs.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_obdavcevanje/brosura_mednarodna_obdavcitev/

¹⁶¹ J. D. Mckinnon: Tax History <http://blogs.wsj.com/washwire/2012/05/18/tax-history-why-u-s-pursues-citizens-overseas/> (18. 5. 2012)

¹⁶² R. Koslowski: Challenges of international cooperation, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 171

¹⁶³ R. Koslowski: Challenges of international cooperation, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 171, 175-177

¹⁶⁴ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 84

Vzemimo primer dedovanja. Države običajno napotujejo na uporabo zakonodaje države, katere državljan je bil preminuli. Države pogosto obravnavajo svoje državljane, ki imajo tudi drugo ali tretje državljanstvo, kot izključno svoje državljane (tudi Slovenija v 10. členu ZMZPP). Če postopata na tak način obe državi dvojnega državljana, pride do uporabe obeh zakonov o dedovanju; za dedovanje zapuščine v prvi državi se uporabi zakonodaja prve države, za zapuščino v drugi državi pa se uporabi zakonodaja druge države. Do opisanega zapleta prihaja tudi, ker nekatere države uporabljajo za dedovanje nepremičnin načelo *lex rei sitae* (za dedovanje nepremičnin v državi se uporablja njen zakon, pa čeprav preminuli ni bil njen državljan). Dvojno državljanstvo ni edini razlog za nastanek opisanega problema in ga samo s prepovedjo (dvojnega državljanstva) ne bi rešili.¹⁶⁵

Do zapletov lahko pride tudi v primeru sklenitve zakonske zveze. ZMZPP določa, da se pogoji za sklenitev zakonske zveze za vsako osebo presojuje po pravu države, katere državljan je ob sklenitvi zakonske zveze (34. člen ZMZPP). Če državi dvojnega državljana določata različne pogoje za sklenitev zakonske zveze in je ta sklenjena v eni od teh držav, je lahko zakonska zveza veljavna v enem pravnem sistemu, ne pa tudi v drugem. Razlike med zakonodajami so lahko dramatične tudi glede skupnega premoženja zakoncev ter tudi ločitve. Nekatere države določajo striktno pogoje, druge pa so bolj liberalne glede razveze zakonske zveze.¹⁶⁶

V primeru dvojnih državljanov bi bilo, v izogib dodatnemu zapletanju že tako zapletenih primerov, modro uporabiti načelo efektivnega ali dominantnega državljanstva. Za sodišča je sicer lažje, če se avtomatično uporabi domače državljanstvo kot navezno okoliščino, a se pri tem ne upošteva vseh okoliščin primera.¹⁶⁷ Če prva država dvojnega državljanstva upošteva, kot relevantno, zgolj svoje državljanstvo ter isto počne tudi država drugega državljanstva, lahko to privede do nasprotujočih si sodnih odločb. Države bi morale upoštevati dejstvo, da ima oseba tudi tuje državljanstvo ter bi morale sprejeti, da je lahko, v določenih primerih, tuje državljanstvo boljša osnova za določitev prava, ki naj se uporabi.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Oeter, Stefan: Effect of nationality and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 74

¹⁶⁶ Oeter, Stefan: Effect of nationality and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 68

¹⁶⁷ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 158-159

¹⁶⁸ Oeter, Stefan: Effect of nationality and dual nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 75

6. POZITIVNI VIDIKI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA

6.1. INTEGRACIJA IMIGRANTOV

Sprva je prevladovalo mišljenje, da dvojno državljanstvo zavira integracijo imigrantov v družbo države sprejema. Veljalo je, da je posameznik lahko lojalen le eni državi, lojalnost pa je, v procesu integracije, prešla z države izvora na državo sprejema. Integracijo se je razumelo kot enosmerno cesto¹⁶⁹; imigranti ali pa njihovi potomci naj bi sčasoma izgubili zanimanje za izvorno državo. Dvojno državljanstvo je bilo tako v procesu integracije le ovira, saj imigranti niso pretrgali vseh vezi z izvorno državo.¹⁷⁰

Danes nekateri avtorji ugotavljajo, da dvojno državljanstvo ni ovira temveč spodbuda v procesu integracije. Menijo, da obstaja premo sorazmerje med stopnjo integracije ter toleranco do dvojnega državljanstva v državi sprejema. Zahteva po odpovedi prvotnemu državljanstvu v postopku naturalizacije ima lahko za imigranta tako materialne, kot tudi psihološke posledice. Ob odpovedi prvotnemu državljanstvu lahko posameznika doleti izguba pravice do pokojnine, do dedovanja, lahko se od njega zahteva povrnitev stroškov šolanja v državi izvora itd. Nekateri avtorji navajajo, da je, v najbolj skrajnih primerih, možna tudi zaplemba zasebne lastnine in prepoved vstopa v državo izvora. Poleg tega je lahko imigrantu oteženo ohranjanje stikov s sorodniki in prijatelji v državi izvora, če je imigrant ob vsakem obisku dolžan pridobiti vizo, obisk pa je tudi časovno omejen. V določenih primerih se imigranti ne želijo odpovedati staremu državljanstvu, saj menijo, da se s tem odpovedujejo delu svoje identitete ali pa zgolj želijo prenesti izvorno državljanstvo na svoje potomce, da bi tudi ti ohranili povezavo z državo izvora. Nekateri imigranti tako raje obdržijo staro državljanstvo in ohranijo status tujca v državi sprejema ter se na tak način izognejo navedenim nevšečnostim.¹⁷¹ S takšnimi dilemami pa se navadno ne soočajo tisti imigranti, ki se lahko naturalizirajo brez zahteve po odpovedi izvornemu državljanstvu.

Mnoge imigracijske države so iz svojih zakonov umaknile določbe, ki so zahtevale odpoved prejšnjemu državljanstvu, z namenom spodbuditi integracijo imigrantov.¹⁷² Takšen primer je Nemčija,

¹⁶⁹ M. Delliniger: Something is Rotten, v: Journal of Transnational, 20 (2010-2011) 1, str. 53, URL: http://heinonline.org/HOLE/Page?handle=hein.journals/jtrnlwp20&div=5&collection=journals&set_as_cursor=5&men_tab=srchresults&terms=dual|citizenship&type=matchall#58

¹⁷⁰ B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str.161, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

¹⁷¹ B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 166, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

¹⁷² B. Kejžar: Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI (2007), str. 163, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

ki je v reformi konec 90-tih let prejšnjega stoletja sprejela tolerantnejši odnos do dvojnega državljanstva. Zagovorniki reforme menijo, da prispeva k integraciji tujcev in s tem preprečuje njihovo izolacijo od nemške družbe.¹⁷³ Vprašanje integracije tujcev se je pojavilo tudi v postopku sprejemanja novega švedskega zakona o državljanstvu. Nasprotniki zakona so menili, da se dvojni državljani ne bodo povsem integrirali v švedsko družbo ter, da bo uvedba dvojnega državljanstva povzročila segregacijo ter socialno marginalizacijo imigrantov. Določeni nasprotniki nove zakonodaje so bili mnenja, da bo uvedba dvojnega državljanstva privedla do večjega sumničenja in ksenofobije s strani ostalih državljanov. S temi in tudi drugimi argumenti proti dvojnemu državljanstvu se švedski parlament ni strinjal in je sprejel zakon, ki dovoljuje dvojno državljanstvo, brez kakršnihkoli pravnih omejitev.¹⁷⁴

6.2. OHRANJANJE VEZI Z EMIGRANTI

Medtem, ko je bilo vprašanje dvojnega državljanstva imigrantov pogosto močno spolitizirano, pa se glede podeljevanja dvojnega državljanstva emigrantom ni dvigovalo toliko prahu. Mnoge države so uspele vprašanji ločiti in ju obravnavati drugače; nekatere so omilile pravila za pridobitev dvojnega državljanstva emigrantom, hkrati pa so zaostriale pogoje za naturalizacijo. V nekaterih primerih je toleranca do dvojnega državljanstva emigrantov neprimerljivo večja v primerjavi s toleranco do dvojnega državljanstva imigrantov.¹⁷⁵ Podobno pravi tudi Vonk, ki meni, da so emigranti vedno obravnavani drugače, ugodneje kot imigranti. Nekateri nasprotniki dvojnega državljanstva nasprotujejo dvojnemu državljanstvu zgolj takrat, kadar gre za imigrante, medtem ko bi omogočili pridobitev državljanstva svojim izseljencem.¹⁷⁶ Podoben odnos ima tudi slovenski Zakon o državljanstvu Republike Slovenije, ki prosilcem slovenskega porekla daje večje možnosti za pridobitev slovenskega državljanstva, brez odpusta iz dosedanjega državljanstva, kot pa ostalim prosilcem.¹⁷⁷

Razlogi za omogočanje pridobitve dvojnega državljanstva emigrantom so različni. Država lahko spremeni zakonodajo zaradi pritiskov emigrantskih skupin ali pa jih država, ne glede na to koliko časa že živijo na tujem oziroma živi na tujem že več generacij, še vedno šteje za del naroda in goji upe, da se bodo nekoč vrnili v domovino. Nadalje lahko država želi, preko številčnih emigracijskih skupin, uveljavljati svoje interese na tujem.¹⁷⁸ Razlogi za povezovanje z emigranti so lahko tudi bolj praktični.

¹⁷³ M. Wiedemann: Development of Dual Nationality, v: RIGHTS AND DUTIES (2003), str. 345

¹⁷⁴ P. Gustafson: International Migration (2005), str. 9-11, URL: <http://asj.sagepub.com/content/48/1/5.full.pdf+html>

¹⁷⁵ E. Østergaard-Nielsen: Dual citizenship (2008), str. 8 URL: <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/200807/20080702ATT33270/20080702ATT33270EN.pdf>

¹⁷⁶ O. W. Vonk: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION (2012), str. 60

¹⁷⁷ glej pod (Ne)naklonjenost do dvojnega državljanstva

¹⁷⁸ več o tem v Dvojna volilna pravica

Država si lahko obeta, da bo uspela lažje privabiti sposobne izseljence nazaj v domovino, če bodo ti imeli tudi njeno državljanstvo. Na ta način lahko tudi spodbudi povečanje investicij iz tujine¹⁷⁹ ali pa želi ohraniti tok dohodkov, ki jih zdomci pošiljajo domov. Ti denarni tokovi pogosto predstavljajo pomemben delež prihodkov teh držav (več o tem spodaj). Vezi med državami se želijo ohraniti tudi zaradi zgodovinskih razlogov. Primer je Španija, ki je z večino latinskih držav sklenila bilateralne sporazume, ki omogočajo pridobitev dvojnega državljanstva med podpisnicami.¹⁸⁰

6.3. VPLIVI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA NA GOSPODARSTVO

D. K. Oloufadi in R. Pongou v študiji *Dual Citizenship Institution: A Pareto Improvement?* ugotavljata pozitivne vplive dvojnega državljanstva na gospodarstvo. Ugotavljata, da sprejemanje dvojnega državljanstva v razvijajočih se državah spodbuja transnacionalno solidarnost in gospodarske povezave ter posledično povečuje nakazila, ki jih pošiljajo emigranti iz tujine. Navedeno povečuje bruto družbeni proizvod in potrošnja gospodinjstev ter mobilnost delovne sile. Priznavanje dvojnega državljanstva v razvitih državah pa nasprotno zmanjšuje nakazila emigrantov. Razlog za to je sledeč: razvite države so navadno bolj individualistične in družino razumejo v ožjem smislu. Ko posameznik pridobi drugo državljanstvo, mu v državo sprejema (in tudi v državljanstvo) lažje sledi njegova/njena ožja družina. Potreba po sponzoriranju družine se tako ustavi. V razvijajočih se državah, ki so navadno bolj kolektivistične, pa se družino razume v širšem smislu. Ko posamezniku v državo sprejema sledi ožja družina se, navadno, sponzoriranje ostalega dela družine nadaljuje. Po drugi strani pa se v razvitih državah, zaradi dvojnega državljanstva, povečujejo neposredne tuje naložbe ter se posledično dviguje potrošnja gospodinjstev in spodbuja nizko ter visoko kvalificirane delavce k delu v tujini.¹⁸¹

Dvojno državljanstvo, kot je omenjeno že zgoraj, omogoča tesnejše vezi emigrantov z državo izvora ter izredno olajšuje investiranje in nakup nepremičnin v državi izvora. Omogoča tudi lažjo izmenjavo novih idej in tehnologij med znanstveniki in gospodarstveniki ter omiljuje učinek bega možganov, saj obstaja večja verjetnost, da se bo perspektivna in izobražena oseba vrnila v domovino, če bo lahko obdržala izvorno državljanstvo.¹⁸²

¹⁷⁹ E. Østergaard-Nielsen: *Dual citizenship* (2008), str. 7-8 URL:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/200807/20080702ATT33270/20080702ATT33270EN.pdf>

¹⁸⁰ B. Kežar: *Dvojno državljanstvo, v: PRISELJENCI* (2007), str. 163, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

¹⁸¹ D. K. Oloufadi in R. Pongou: *Dual Citizenship Institution: A Pareto Improvement?* (2012), str. 6-9, URL: <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/40705/>

¹⁸² D. K. Oloufadi in R. Pongou: *Dual Citizenship Institution: A Pareto Improvement?* (2012), str. 3-4, URL: <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/40705/>

6.4. DRUGI POZITIVNI VIDIKI DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA

Med ugodnostmi dvojnega državljanstva je tudi svobodnejše potovanje. Ne samo med državami državljanstva, ki jih ima večkratni državljan, temveč tudi po svetu. Dvojni državljan lahko namreč uporablja tisti potni list, ki mu omogoča lažje potovanje. Druga ugodnost je neomejeno bivanje v državah, katerih državljan je.

Nekateri avtorji so tudi mnenja, da sprejemanje dvojnega državljanstva povečuje stopnjo preživetja otrok v državah v razvoju. Razlog za to so denarna sredstva, ki jih emigranti pošiljajo v državo izvora. Zneski, ki jih emigranti tekom leta pošiljajo domov, so izjemno visoki in v določenih primerih predstavljajo 30, 40% bruto družbenega proizvoda države.¹⁸³ Ta sredstva naj bi se prvenstveno uporabljala za prehranjevalne namene.¹⁸⁴

Zakon o gimnazijah (9. člen), Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (4. člen) in Zakon o visokem šolstvu (7. člen) določajo, da se pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije šolajo državljani držav članic Evropske unije, Slovenci brez slovenskega državljanstva ter tuji državljani, pod pogojem vzajemnosti. Državljanji vseh ostalih držav se lahko šolajo v RS pod posebnimi pogoji. Dvojni državljan se lahko torej na podlagi svojih državljanstev odloči v kateri državi se bo šolal pod ugodnejšimi pogoji in kje bo pridobil kvalitetnejšo izobrazbo.

¹⁸³ Migrants from developing countries to send home \$414 billion in earnings in 2013, URL: <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2013/10/02/Migrants-from-developing-countries-to-send-home-414-billion-in-earnings-in-2013> (2. 10. 2013)

¹⁸⁴ D. K. Oloufadi in R. Pongou: Dual Citizenship Institution: A Pareto Improvement? (2012), str. 8, URL: <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/40705/>

7. SKLEP

Zaradi mnogih pravnih problemov, ki jih poraja dvojno državljanstvo, se je institut prikazovalo kot nepremostljivo oviro, zaradi česar bi ga bilo najbolje kar prepovedati. S potekom časa pa se je izkazalo, da so mnogi pravni problemi povsem rešljivi. Vprašanje lojalnosti je bilo eno večjih problemov, izvirajočih iz dvojnega državljanstva. Veljalo je, da je lojalnost državi ekskluzivna in nedeljiva. Danes pa se zdi, da posameznik lahko, vsaj v demokratičnih državah, izkazuje zadostno mero lojalnosti, kljub dejstvu, da ima več kot eno državljanstvo. Dvojni državljan tudi nima več političnih pravic, kot ostali sodržavljeni, saj ima, v vsaki državi, zgolj eno volilno pravico. V primeru nadaljnega povezovanja držav, na primer EU, bi dvojni državljan dveh držav takšne povezave teoretično lahko imel več pravic, kot sodržavljeni z enim državljanstvom. V tem primeru bi lahko volilno pravico omejili na državo prebivališča. Tudi ostali argumenti v zvezi z dvojno volilno pravico, ali s prepričanjem, da so dvojni državljeni marionete v rokah tujih vlad ali pa, da so neodgovorni volivci, se mi ne zdijo prepričljivi. Problem opravljanja javnih funkcij je, po mojem mnenju, ravno tako povsem rešljiv. Tudi glede dvojnih državljanov bi lahko uporabili pravila, ki se uporabljajo v primeru kolizije interesov. V najbolj skrajnih primerih, ko gre za ravnanje z najboljčutljivejšimi podatki, pa bi lahko tovrstne položaje prihranili za "mono-državljanke". Služenje vojaškega roka je že urejeno v multilateralnih in bilateralnih mednarodnih pogodbah. V primeru vojnega stanja pa mednarodno običajno pravo določa, da se posameznika ne sme prisiliti v vojskovanje proti njegovi državi, kar dvojnemu državljanu omogoča, da zavzame nevtralno pozicijo. V primeru prostovoljne priključitve sovražni vojski, se dvojni državljan že sam odloči kateri državi bo lojal, kar državi drugega državljanstva daje povsem legitimno pravico do odvzema državljanstva. Problema ekstradicije in dvojne obdavčitve nista nova. Rešiti se ju da z mednarodnimi pogodbami. Enako velja za pravne probleme, ki nastajajo zaradi opredelitve državljanstva kot navezne okoliščine v kolizijskih zakonih. Do konfliktov zakonov prihaja tako ali tako in dvojno državljanstvo je le del problema. Rešitev pa je v tesnejšem sodelovanju med državami. Rešitev problema diplomatske zaščite dvojnih državljanov že ponuja mednarodno (tudi običajno) pravo. V razmerju do tretje države dvojnega državljanja zaščititi država efektivnega državljanstva, obstaja pa tudi predlog skupnega posredovanja. V razmerju med državama dvojnega državljanja pa diplomatske zaščite ni, razen če je eno od državljanstev zgolj formalnost.

Dvojno državljanstvo prinaša določene pravne probleme, ki pa so povsem rešljivi, če le obstaja volja za to. Poleg tega ima dvojno državljanstvo kopico pozitivnih lastnosti. Spodbuja integracijo imigrantov, pozitivno vpliva na gospodarstvo, saj povečuje nakazila, ki jih emigranti pošiljajo v domovino, kar v določenih primerih predstavlja znaten delež bruto družbenega proizvoda držav in

povečuje stopnjo preživetja otrok v državah v razvoju. Omogoča tudi lažje nakupe nepremičnin, investicije, prenos idej in tehnologije med državami, razvoj gospodarskega sodelovanja, blaži učinke bega možganov. Dvojnemu državljanu je omogočen lažji dostop do kvalitetnega šolanja, lažje potuje med državami in lahko neomejeno biva v državi svojih državljanstev. Na podlagi navedenega menim, da ima dvojno državljanstvo več pozitivnih lastnosti, kot negativnih.

Nadalje dvomim v učinkovitost prepovedi dvojnega državljanstva, kar je tudi pokazala dosedanja praksa. Države bi sicer lahko učinkovito preprečile nastanek dvojnega državljanstva, a bi se za dosego cilja morale odpovedati delu svoje suverenosti. Določiti bi morale enotnejša pravila glede pridobivanja državljanstva, s čemer bi se morale, vsaj deloma, odpovedati pravici, da same določajo kdo je njihov državljan. Razvoj v praksi pa gre ravno v nasprotno smer. Države razvijajo vedno bolj toleranten odnos do dvojnega državljanstva. Po raziskavi *Acceptance of Dual Citizenship: Empirical Data and Political Contexts* iz leta 2009, ki zajema večino evropskih in severnoameriških držav ter tistih, ki predstavljajo pomembnejše države izvora migrantov, pretežen del držav iz vzorca dopušča pridobitev dvojnega državljanstva z rojstvom in naturalizacijo, medtem ko jih manjše število dopušča pridobitev dvojnega državljanstva zgolj z rojstvom. Tretja skupina držav načeloma nasprotuje dvojnemu državljanstvu, a je slednje kljub temu pogosto, zaradi izjem v zakonodaji. Zadnja, najmanjša skupina, držav pa ima do dvojnega državljanstva zelo restriktiven odnos in ga ne dopušča, tako da tudi izjem v zakonodaji skorajda ni.¹⁸⁵ Z vidika sprejemljivosti dvojnega državljanstva je zanimiv podatek, da večina evropskih držav v postopku redne naturalizacije ne zahteva odpovedi izvornemu državljanstvu. Doberšen del ostalih držav pa dopušča izjeme, v okviru katerih se prosilcu za državljanstvo izvornemu državljanstvu ni potrebno odpovedati zaradi humanitarnih (begunci) ali drugih razlogov (oddaljenost od države izvora, stroški, druge okoliščine, ki onemogočajo odpoved izvornemu državljanstvu...). Držav, ki v vsakem primeru zahtevajo odpoved izvornemu državljanstvu v postopku redne naturalizacije, je le peščica.¹⁸⁶ Dvojno državljanstvo je tolerantnejše obravnavano tudi v mednarodnem pravu, ki danes nima več odklonilnega stališča do takšnega statusa, pač pa zavzema bolj nevtralen odnos.¹⁸⁷

Na podlagi ugotovitev, do katerih sem prišel v tej diplomski nalogi, lahko zavrnem hipotezo, ki sem jo postavil v Uvodu. Pravo na nacionalni in mednarodni ravni vedno bolj zavzema tolerantnejšo držo do dvojnega državljanstva. Lahko tudi trdim, da dvojno državljanstvo danes predstavlja bolj izziv, kot pa

¹⁸⁵ J. K. Blatter, S. Erdmann, K. Schwanke: *Acceptance of dual citizenship* (2009), str. 21, URL: <http://www.unilu.ch/files/acceptance-of-dual-citizenship-wp02.pdf>

¹⁸⁶ T. Huddleston: *The naturalisation procedure*, Robert Schuman Centre for Advanced Studies (2013), URL: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/28122/RSCAS_PP_2013_16.pdf

¹⁸⁷ O. W. Vonk: *DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION* (2012), str. 93

problem, ter tudi to, da so problemi, ki jih institut poraja, rešljivi z ukrepi, ki so manj omejevalni, kot je prepoved dvojnega državljanstva.

Na koncu bi predlagal spremembo Zakona o državljanstvu Republike Slovenije, po švedskem vzoru. Švedski zakon o državljanstvu določa, da so švedski državljani lahko državljani drugih držav, brez kakršnihkoli pravnih omejitev, dokler pravni red druge države dopušča dvojno državljanstvo.¹⁸⁸ ZDRS-UPB2 dvojno državljanstvo sicer dopušča, a v manjšem obsegu kot švedski zakon. Trenutno ima liberalnejši odnos do dvojnega državljanstva oseb slovenskega porekla, v primerjavi z ostalimi prosilci za slovensko državljanstvo.¹⁸⁹ Z omilitvijo pogojev za naturalizacijo, bi Slovenija zavzela liberalnejšo držo pri podeljevanju državljanstev, saj je, po nekaterih analizah, slovenska politika podeljevanja državljanstev imigrantom med najrestriktivnejšimi v EU.¹⁹⁰ Z omenjeno spremembo bi, vsaj po mojem mnenju, zakon naredili bistveno preglednejši. Odpravili bi tudi drugačno obravnavo prosilcev za slovensko državljanstvo, ki niso slovenskega rodu. Danes, ko je dvojno državljanstvo veliko bolj sprejemljivo kot včasih, se mi ne zdi pravilno, da se od prosilcev za slovensko državljanstvo zahteva, da se odpovedo izvornemu državljanstvu. Prosilci že z izpolnjevanjem strogih pogojev, določenih v postopku redne naturalizacije, izkazujejo močan interes, da si tu uredijo življenje in se jih ne bi smelo, na nek način, kaznovati z zahtevo po odpovedi izvornemu državljanstvu. Iz raziskave *Acceptance of Dual Citizenship: Empirical Data and Political Contexts* izhaja, da države vedno bolj težijo k enakopravni obravnavi emigrantov in imigrantov z vidika dvojnega državljanstva.¹⁹¹ Poleg navedenega, kot sem ugotovil v diplomski nalogi, dvojno državljanstvo prinaša več ugodnosti, kot negativnih posledic; ne le dvojnemu državljanu, temveč tudi državi katere državljan je. Nenazadnje dvojno državljanstvo pripomore tudi k integraciji posameznika v družbo. Prosilci slovenskega rodu, ki pridejo do slovenskega državljanstva po lažjem postopku in se jim ni potrebno odpovedati izvornemu državljanstvu, imajo zavoljo znanja slovenskega jezika in (daljnega) sorodstva ugodnejše pogoje za integracijo v primerjavi z ostalimi prosilci.

¹⁸⁸ P. Gustafson: *International Migration* (2005), str. 9, URL: <http://asj.sagepub.com/content/48/1/5.full.pdf+html>

¹⁸⁹ B. Kežar: *Dvojno državljanstvo*, v: PRISELJENCI (2007), str. 175, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

¹⁹⁰ B. Kežar: *Dvojno državljanstvo*, v: PRISELJENCI (2007), str. 177, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>

¹⁹¹ J. K. Blatter, S. Erdmann, K. Schwanke: *Acceptance of dual citizenship* (2009), str. 31, URL: <http://www.unilu.ch/files/acceptance-of-dual-citizenship-wp02.pdf>

8. LITERATURA IN VIRI:

REVIJE:

1. Kos, Borivoj: Državljanstvo- pravica in status, v: Pravnik: revija za pravno teorijo in prakso, 51 (1996) 6/8, str. 375-387
2. Petrišič, Matej: Državljanstvo Evropske unije- učna ura skrivalnic, identitete in demokracije, v: Pravnik: revija za pravno teorijo in prakso, 65 (2010) 1/2, str. 77-98
3. Sladič, Jorg: Dvojno državljanstvo, mednarodna pogodba in nacionalno pravo, v: Pravna praksa, 19 (2000) 28, str. 7-8

ZBORNIKI:

4. Accetto, Matej: Širše implikacije problema državljanstva-sorazmernost legitimih interesov države in interesov posameznika, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO V PREHODU V NOVO TISOČLETJE, V. DNEVI JAVNEGA PRAVA: PORTOROŽ, 7.-9. JUNIJ 1999, Inštitut za javno upravo, Ljubljana 1999, str. 591-606
5. Hailbronner, Kay: Rights and Duties of Dual Nationals: Changing Concepts and Attitudes, v: RIGHTS AND DUTIES OF DUAL NATIONALS: EVOLUTION AND PROSPECTS (ur. D. A. Martin in K. Hailbronner), Kluwer Law International, Haag; London; New York 2003, str. 19-26
6. Koslowski, Rey: Challenges of International Cooperation in a World of Increasing Dual Nationality, v: RIGHTS AND DUTIES OF DUAL NATIONALS: EVOLUTION AND PROSPECTS (ur. D. A. Martin in K. Hailbronner), Kluwer Law International, Haag; London; New York 2003, str. 157-182
7. Kranjc, Janez: The Concept of Citizenship in the European Tradition, v: LAW IN TRANSITION-TRANSITION IN LAW/ ANDREJ NOVAK MEMORIAL COLLOQUY (ur. J. Kranjc), Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2003, str. 221-245
8. Legomsky, H. Stephen: Dual Nationality and Military Service: Strategy Number Two, v: RIGHTS AND DUTIES OF DUAL NATIONALS: EVOLUTION AND PROSPECTS (ur. D. A. Martin in K. Hailbronner), Kluwer Law International, Haag; London; New York 2003, str. 79-126
9. Martin A., David: Introduction: The Trend Toward Dual Nationality, v: RIGHTS AND DUTIES OF DUAL NATIONALS: EVOLUTION AND PROSPECTS (ur. D. A. Martin in K. Hailbronner), Kluwer Law International, Haag; London; New York 2003, str. 3-18
10. Mesojedec- Pervinšek, Alenka: Učinek mednarodnega prava v notranjem pravu Republike Slovenije na področju državljanstva, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO V PREHODU V NOVO TISOČLETJE, V. DNEVI JAVNEGA PRAVA: PORTOROŽ, 7.-9. JUNIJ 1999, Institut za javno upravo, Ljubljana 1999, str. 647-661
11. Oeter, Stefan: Effect of Nationality and Dual Nationality on Judicial Cooperation, Including Treaty Regimes Such as Extradition, v: RIGHTS AND DUTIES OF DUAL NATIONALS: EVOLUTION AND PROSPECTS (ur. D. A. Martin in K. Hailbronner), Kluwer Law International, Haag; London; New York 2003, str. 55- 77

12. Reermann, Olaf: Dual Nationality and Military Service, v: RIGHTS AND DUTIES OF DUAL NATIONALS: EVOLUTION AND PROSPECTS (ur. D. A. Martin in K. Hailbronner), Kluwer Law International, Haag; London; New York 2003, str. 127-134
13. Spiro J., Peter: Political Rights and Dual Nationality, v: RIGHTS AND DUTIES OF DUAL NATIONALS: EVOLUTION AND PROSPECTS (ur. D. A. Martin in K. Hailbronner), Kluwer Law International, Haag; London; New York 2003, str. 135-152
14. Šturm, Lovro: Državljanstvo, v: UPRAVNI ZBORNIK 1996, IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE V JAVNI UPRAVI (ur. L. Šturm), Inštitut za javno upravo, Ljubljana 1996, str. 87-106
15. Vernik, Boštjan in Breznikar, Carmen: Vloga mednarodnega prava pri urejanju vprašanj državljanstva, v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO V PREHODU V NOVO TISOČLETJE, V. DNEVI JAVNEGA PRAVA: PORTOROŽ, 7.-9. JUNIJ 1999, Institut za javno upravo, Ljubljana 1999, str. 663-682
16. Wiedemann, Marianne: Development of Dual Nationality Under German Law, v: RIGHTS AND DUTIES OF DUAL NATIONALS: EVOLUTION AND PROSPECTS (ur. D. A. Martin in K. Hailbronner), Kluwer Law International, Haag; London; New York 2003, str. 335-345
17. Žagar Mitja: Sorazmernost med interesi posameznika in države na področju državljanstva (Nekaj fragmentarnih tez za razpravo), v: SLOVENSKO JAVNO PRAVO V PREHODU V NOVO TISOČLETJE, V. DNEVI JAVNEGA PRAVA: PORTOROŽ, 7.-9. JUNIJ 1999, Institut za javno upravo, Ljubljana 1999, str. 683-694
18. Žagar, Mitja: Državljanstvo kot problem mednarodnega prava, v: KONCEPTUALNI RAZVOJ DRŽAVLIJANSTVA V PRAVNI UREDITVI RS PO LETU 1991: ZAKLJUČNO POROČILO O REZULTATIH OPRAVLJENEGA RAZISKOVALNEGA DELA NA PROJEKTU V OKVIRU CILJNIH RAZISKOVALNIH PROGRAMOV (CRP): CRP RAZVOJ PRAVNEGA SISTEMA RS DO LETA 2010, Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana 2002, str. 101-119

MONOGRAFIJE:

19. Bar-Yaacov, Nissim: DUAL NATIONALITY, Stevens & Sons limited, London 1961
20. Horváth, Enikő: MANDATING IDENTITY: CITIZENSHIP, KINSHIP LAWS AND PLURAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn 2008
21. Riesenber, Peter: CITIZENSHIP IN THE WESTERN TRADITION: PLATO TO ROUSSEAU, The University of North Carolina Press, Chapel Hill and London 1992
22. Türk, Danilo: TEMELJI MEDNARODNEGA PRAVA, GV Založba, Ljubljana 2007
23. Vonk W., Olivier: DUAL NATIONALITY IN THE EUROPEAN UNION: A STUDY ON CHANGING NORMS IN PUBLIC AND PRIVATE INTERNATIONAL LAW AND IN THE MUNICIPAL LAWS OF FOUR MEMBER STATES, Martinus Nijhoff, Leiden; Boston 2012

VIRI Z MEDMREŽJA:

24. Amendment of Act LV of 1993 on Hungarian Citizenship, URL:
http://ec.europa.eu/ewsi/UDRW/images/items/docl_8333_485643899.pdf

25. Arhivske spletne strani Informacijskega urada Sveta Evrope v Republiki Sloveniji, URL: http://www.svetevrope.si/si/dokumenti_in_publikacije/konvencije/po_vsebini/drzavljanstvo/
26. Blatter K., Joachim in Erdmann, Stefanie in Schwanke, Katja: Acceptance of Dual Citizenship: Empirical Data and Political Contexts, URL: <http://www.unilu.ch/files/acceptance-of-dual-citizenship-wp02.pdf>
27. Blatter K., Joachim: Dual Citizenship and Democracy, URL: <http://www.unilu.ch/files/Dual-Citizenship-and-Democracy-wp01.pdf>
28. Boll M., Alfred: MULTIPLE NATIONALITY AND INTERNATIONAL LAW, Martinus Nijhoff, Leiden 2007, URL: http://www.google.si/books?hl=sl&lr=&id=Mr6Y45439A0C&oi=fnd&pg=PR15&dq=Multiple+nationality+and+international+law%3B+Alfred+M.+Boll&ots=VEeLgdjTtM&sig=35GOSedzNfwAWsh-qj-A7zy6gBs&redir_esc=y#v=onepage&q=Multiple%20nationality%20and%20international%20law%3B%20Alfred%20M.%20Boll&f=false
29. Brošura- mednarodna obdavčitev, Republika Slovenija, Ministrstvo za finance, Davčna uprava Republike Slovenije, URL: http://www.durs.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_obdavcevanje/brosura_mednarodna_obdavcitev/
30. Commonwealth citizen, URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Commonwealth_citizen
31. Dedić, Jasminka: SLOVENIJA IN EVROPSKA UNIJA "SODOBNO DRŽAVLJANSTVO: POLITIKE VKLJUČEVANJA IN IZKLUČEVANJA", Mirovni Inštitut, Ljubljana 2004, URL: http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/publikacije/Dedic04.pdf
32. Delliniger, Marianne: Something is Rotten in the State of Denmark: Deprivation of Democratic Rights by Nation States Not Recognizable Dual Citizenship, v: Journal of Transnational Law & Policy, 20 (2010-2011) 1, str. 41-72, URL: http://heinonline.org/HOLE/Page?handle=hein.journals/jtrnlwp20&div=5&collection=journals&set_as_cursor=5&men_tab=srchresults&terms=dual|citizenship&type=matchall#58
33. Gustafson, Per: International Migration and National Belonging in the Swedish Debate on Dual Citizenship, Acta Sociologica (2005), URL: <http://asi.sagepub.com/content/48/1/5.full.pdf+html>
34. Kežar, Barbara: Dvojno državljanstvo kot element integracijske politike, v: PRISELJENCI: ŠTUDIJE O PRISELJEVANJU IN VKLJUČEVANJU V SLOVENSKO DRUŽBO (ur. M. Komac), Ljubljana 2007, str. 153-186, URL: <http://www.inv.si/DocDir/Publikacije-PDF/2007/KNJIGA.pdf>
35. Mckinnon D., John: Tax History: Why U.S. Pursues Citizens Overseas, v: Washington wire, URL: <http://blogs.wsj.com/washwire/2012/05/18/tax-history-why-u-s-pursues-citizens-overseas/> (18. 5. 2012)
36. Migrants from developing countries to send home \$414 billion in earnings in 2013, URL: <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2013/10/02/Migrants-from-developing-countries-to-send-home-414-billion-in-earnings-in-2013> (2. 10. 2013)

37. Ministrstvo za notranje zadeve RS, URL: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/dvojno_drzavljanstvo/
38. Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Italije, URL: http://www.esteri.it/MAE/EN/Italiani_nel_Mondo/ServiziConsolari/Cittadinanza.htm
39. Oloufade, K. Djoulassi in Pongou, Roland: Dual Citizenship Institution: A Pareto Improvement?, University of Ottawa, Department of Economics (2012), URL: <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/40705/>
40. Østergaard-Nielsen, Eva: Dual citizenship: policy trends and political participation in EU member states, URL: <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/200807/20080702ATT33270/20080702ATT33270EN.pdf>
41. Slovenska tiskovna agencija: Madžarska vlada želi dvojno državljanstvo za svoje zamejce; Slovaška to razume kot grožnjo, URL: <http://www.dnevnik.si/svet/1042360057> (17. 5. 2010)
42. Spiro, J. Peter: Dual citizenship as human right, v: INTERNATIONAL JOURNAL OF CONSTITUTIONAL LAW, 8 (2010) 1, str. 111-130, URL: <http://icon.oxfordjournals.org/content/8/1/111.full.pdf+html>
43. Š.Ro./STA: Roko Žarnić novi okoljski minister, URL: <http://www.delo.si/clanek/99156> (12. 2. 2010)
44. Šaunik, Tomaž: Dvojna merila: Težave z dvojnimi državljanstvi med Slovenijo, Hrvaško in Italijo, v: Mladina 9(2006), URL: <http://www.mladina.si/96950/dvojna-merila/?cookieu=ok> (3. 3. 2006)
45. The official Åland website, URL: <http://www.aland.ax/fakta/sjalvstyrelsen/hembygdsratten/?lang=en>
46. Vidmar, Alenka: Diplomatska zaščita, v: ZBORNİK ZNANSTVENIH RAZPRAV OB 60. OBLETNICI KOMISIJE ZDRUŽENIH NARODOV ZA MEDNARODNO PRAVO (ur. S. Drenik, V. Sancin in M. Jazbec), Ljubljana 2008, Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, str. 88-99, URL: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zakonodaja_in_dokumenti/knjiznica/mzz_zbornik_kor.pdf

PRAVNI PREDPISI:

47. Ustava Republike Slovenije (URS), Ur.l. RS, št. 33I/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 69/2004, 68/2006, 47/2013, 47/2013, 47/2013, 47/2013
48. Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (ZDRS), Ur.l. RS, št. 1I/1991, 30I/1991-I, 38/1992, 61/1992 -Odl.US: U-I-69/92-30, 61/1992 -Odl.US: U-I-98/91-21, 13/1994, 13/1995 -Odl.US: U-I-124/94-8, 29/1995-ZPDF, 59/1999 -Odl.US: U-I-89/99, 96/2002, 7/2003-UPB1, 127/2006, 24/2007-UPB2

49. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o državljanstvu Republike Slovenije (ZDRS-Č), Ur.l. RS, št. 96/2002
50. Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (ZMZPP), Ur.l. RS, št. 56/1999
51. Zakon o volitvah v državni zbor (ZVDZ), Ur.l. RS, št. 44/1992, 13/1993-ZP-G, 60/1995, 14/1996 - Odl.US: U-I-106/95, 36/1996 -Odl.US: U-I-44/96, 67/1997 -Odl.US: U-I-353/96, 20/1998 -Odl.US: U-I-283/94, 22/1999 -Odl.US: U-I-336/96, 31/2000 -Odl.US: U-I-354/96, 66/2000, 70/2000, 11/2003 - Skl.US: U-I-417/02-7, 73/2003 -Odl.US: U-I-346/02-13, 78/2006, 109/2006-UPB1, 54/2007 -Odl.US: U-I-7/07-22, Up-1054/07-24, 49/2008 -Skl.US: U-I-272/07-12
52. Zakon o volitvah predsednika republike (ZVPR), Ur.l. RS, št. 39/1992, 22/1999 -Odl.US: U-I-160/97, 11/2003 -Skl.US: U-I-417/02-7, 73/2003 -Odl.US: U-I-346/02-13, 49/2008 -Skl.US: U-I-272/07-12
53. Zakon o lokalnih volitvah (ZLV), Ur.l. RS, št. 72/1993, št. 7/1994, 33/1994, 61/1995 -Skl.US: U-I-213/95, 70/1995, 20/1998 -Odl.US: U-I-283/94, 51/2002, 11/2003 -Skl.US: U-I-417/02-7,73/2003 - Odl.US: U-I-346/02-13, 54/2004-ZDoh-1 (56/2004 popr., 62/2004 popr., 63/2004 popr.), 72/2005, 72/2005-ZLS-M, 100/2005-UPB1,121/2005, 22/2006-UPB2, 70/2006 -Odl.US: U-I-49/06-30, 46/2007 -Odl.US: U-I-468/06-14, 54/2007 -Odl.US: U-I-7/07-22, Up-1054/07-24, 60/2007,94/2007-UPB3, 45/2008, 83/2012
54. Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament (ZVPEP), Ur.l. RS, št. 96/2002, 22/2004, 40/2004-UPB1, 41/2007-ZVRK, 109/2009
55. Zakon o Slovenski obveščevalno-varnostni agenciji (ZSOVA), Ur.l. RS, št. 23/1999, 56/2002-ZJU, 26/2003-ZPNOVS, 126/2003, 20/2004-UPB1, 54/2004-ZDoh-1 (56/2004 popr., 62/2004 popr., 63/2004 popr.), 61/2006,81/2006-UPB2, 99/2007 -Skl.US: U-I-216/07-8
56. Zakon o obrambi (ZObr), Ur.l. RS, št. 82/1994, 44/1997, 87/1997, 13/1998 Odl.US: U-I-101/95, 33/2000 Odl.US: U-I-313/98, 87/2001-ZMatD, 47/2002 (67/2002popr.), 110/2002-ZGO-1, 97/2003 Odl.US: U-I-61/00-19, 40/2004, 103/2004-UPB1, 138/2004 Skl.US: U-I-329/04-7, 53/2005Skl.US: U-I-329/04-15, 117/2007 Odl.US: U-I-287/05-20, 46/2010 Odl.US: U-I-92/07-23
57. Kazenski zakonik (KZ-1), Ur.l. RS, št. 55/2008 (66/2008 popr.), 39/2009, 55/2009 -Odl.US: U-I-73/09-19, 56/2011 -Odl.US: U-I-262/10-18, 91/2011, 34/2012 -Odl.US: U-I-24/10-12, 50/2012-UPB2,63/2013 -Odl.US: U-I-134/11-16
58. Zakon o kazenskem postopku (ZKP), Ur.l. RS, št. 63/1994 (70/1994 popr.), 25/1996 -Odl.US: U-I-18/93, 39/1996 -Odl.US: U-I-33/95-12, 5/1998 O-dl.US: U-I-25/95, 49/1998-ZPol (66/1998 popr.), 72/1998,6/1999, 42/2000 -Odl.US: U I 282/99, 66/2000, 111/2001, 32/2002 - Odl.US: U-I-92/96-27, 3/2003 -Odl.US: U-I-204/99-22, 21/2003 -Odl.US: U-I-190/00-11, 44/2003 - Odl.US: U-I-149/99-15, 56/2003, 92/2003 -Odl.US: U-I-319/00-21, 114/2003 -Odl.US: U-I-426/02, Up-546/01-21, 116/2003-UPB1, 43/2004, 68/2004 -Odl.US: U-I-296/02, 83/2004 -Odl.US: Up-729/03, U-I-187/04, 96/2004-UPB2, 101/2005, 8/2006-UPB3, 14/2007,32/2007-UPB4, 40/2007 -Odl.US: U-I-24/04-24, 102/2007-ZSKZDČEU, 21/2008 -Odl.US: U-I-96/06-13, 23/2008-ZBPP-B, 65/2008 -Odl.US: U-I-328/04-22, 68/2008, 89/2008 -Odl.US: U-I-25/07-43, 77/2009, 88/2009 -Odl.US: Up-3871/07-26,

U-I-80/09-26, 109/2009 -Odl.US: U-I-46/08-20,29/2010 -Odl.US: U-I-50/09-18, Up-260/09-17, 58/2011-ZDT-1, 91/2011, 105/2011 -Odl.US: U-I-90/09-33, Up-489/09-34, Up-510/09-27, 32/2012-UPB8, 36/2012 -Odl.US: U-I-275/10-10, Up-1507/10-20, 55/2012 -Odl.US: Up-402/12-16, U-I-86/12-1, 47/2013

59. Zakon o gimnazijah (ZGim), Ur.l. RS, št. 12/1996, 59/2001, 115/2006, 1/2007-UPB1

60. Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI), Ur.l. RS, št. 86/2004

61. Zakon o visokem šolstvu (ZViS), Ur.l. RS, št. 67/1993, 39/1995 -Odl.US: U-I-22/94-15, 18/1998 -Odl.US: U-I-34/94, 35/1998 -Odl.US: U-I-243/95-13, 99/1999, 64/2001, 100/2003, 134/2003-UPB1, 63/2004, 100/2004-UPB2, 94/2006, 119/2006-UPB3, 59/2007-ZŠtip (63/2007 popr.), 15/2008 -Odl.US: U-I-370/06-20, 64/2008, 86/2009,62/2010-ZUPJS, 34/2011 -Odl.US: U-I-156/08-16, 78/2011, 32/2012-UPB7, 40/2012-ZUJF, 57/2012-ZPCP-2D, 109/2012

62. Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), Uradni list Evropske unije, C 83/47, URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:sl:PDF> (30. 3. 2010)

63. Haaška konvencija o določenih vprašanjih glede konflikta zakonov o državljanstvu, Haag, 12. 4. 1930, v veljavi od 1. 7. 1937, URL: <http://eudo-citizenship.eu/InternationalDB/docs/Convention%20on%20certain%20questions%20relating%20to%20the%20conflict%20of%20nationality%20laws%20FULL%20TEXT.pdf>

64. Konvencija o zmanjšanju primerov večnacionalnosti in vojaške obveznosti v primerih večnacionalnosti, Strasbourg, 6. 5. 1963, v veljavi od 28. 3. 1968, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/043.htm>

65. Protokol, ki vnaša spremembe v Konvencijo o zmanjšanju primerov večnacionalnosti in in vojaške obveznosti v primeru večnacionalnosti, Strasbourg, 24. 11. 1977, v veljavi od 8. 9. 1978, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/095.htm>

66. Dodatni protokol h Konvenciji o zmanjšanju primerov večnacionalnosti in vojaške obveznosti v primeru večnacionalnosti, Strasbourg, 24. 11. 1977, v veljavi od 17. 10. 1983, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/096.htm>

67. Drugi protokol, ki spreminja Konvencijo o zmanjšanju primerov večnacionalnosti in in vojaške obveznosti v primeru večnacionalnosti, Strasbourg, 2. 2. 1993, v veljavi od 24. 3. 1995, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/149.htm>

68. Evropska konvencija o državljanstvu, Strasbourg, 6. 11. 1997, v veljavi od 1. 3. 2000, URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/166.htm>

69. C-369/90 *Micheletti* [1992], URL: <http://www.eucaselaw.info/micheletti-1992/>

70. IV haaška konvencija o zakonih in običajih vojne na kopnem, 18. 10. 1907, URL: <http://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Article.xsp?action=openDocument&documentId=61CDD9E446504870C12563CD00516768>

71. Evropska konvencija o izročitvi, Pariz 13. 12. 1975, v veljavi od 18. 4. 1960, URL: http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publicacije/konvencije/024/index.html

OSTALI VIRI:

72. Pavlič, Andreja: Problem dvojnega državljanstva: diplomska naloga, Ljubljana 1997

73. Ministrstvo za notranje zadeve, Sektor za državljanstvo

74. Huddleston, Thomas: The naturalisation procedure: measuring the ordinary obstacles and opportunities for immigrants to become citizens, Robert Schuman Centre for Advanced Studies (2013), URL: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/28122/RSCAS_PP_2013_16.pdf